

ISSN 1857-4424

Nr. 6 (144) • Casa de Creație a Republicii Moldova • iunie 2023

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Alexandra Tănase

Sumar

EUGENIA MANEA-CERNEI

În lipsa ta cireșii-și ning în zbucium floarea.....1

TATIANA BUTNARU

Patriot și valorificator inspirat al poeziei populare.....3

NATALIA CÎRLAN

Oamenii înfruntă viitorul cu trecutul lor.....5

RAIA ROGAC

O convorbire de suflet de Raia Rogac cu
profesoara Alexandra Tănase.....8

OLESEA SÎRBU

Ce ne-a motivat să participăm în proiectul internațional
„Citim Împreună Fără Frontiere: O oră de povești
pentru umanitate!”17

ELENA ZAIȚEV

Cartea „Ora cinci și șapte minute” de Dumitru Crudu —
lansată la Biblioteca raională Hâncești18

ȘTEFAN SOFRONOVICI

Lansare de carte la Soroca19

CRISTINA ONCEA

Ziua Națională a Lecturii.....20

„Bunica îmi povestea”21

S. ZAPOROJAN, N.BEJAN

Acasa spiritului nostru.....24

DUMITRU APETRI

Bere pe gratis..... cop. 3

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

dr. hab. Victor Ghilaș

dr. Mariana Cocieru

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

Gheorghe Nicolaescu,
muzicolog

Vizitați site-ul

www.casadecreatie.md

Acest site reprezintă mijlocul tehnic,
care ne permite să oglindim și să
arhivăm activitatea cultural-artistică
de amatori și a meșterilor populari
din republică.

Site-ul conține **arhiva digitală**
a revistei Realități Culturale,
disponibilă gratuit.

Compartimentul **Librărie**
prezintă informații privind litera-
tura metodică-științifică, de artă
autohtonă și universală, necesară
pentru instituțiile primare de
învățământ artistic din republică.

Rubrica **Evenimente culturale artis-
tice** va ține la curent cititorul cu di-
verse evenimente din viața culturală
a țării, contribuind la promovarea și
popularizarea culturii naționale.

În curând, pe site va fi disponibilă
o **hartă interactivă** a satelor, raio-
anelor și zonelor folclorice.

Societatea culturală

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realități Culturale”

Telefoane: (022)202-553, 069-39-29-09 (Ion Șarban)
Mob.: 069-39-24-98 (Pavel Popa, redactor-șef)

ISSN 1857-4424

E-mail: casadecreatie@gmail.com, popapavel55@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiul 338
Paginare și machetare: Igor Condrea

În lipsa ta cireșii-și ning în zbucium floarea...

Motto:

Cireșul cea ninge și tot ninge...
Afurisit cireș — fudul și dalb;
Răsare noaptea-n vis și ninge, ninge
Și visurile le îmbracă în alb...

Emil LOTEANU

Ca și acum 20 de ani — era pe 18 aprilie 2003 — „Cireșul lui bădia Anisim livădarul“ își ninge petalele, în rotire lentă, peste amintirile celui care ne-a fost drag; peste amintirile celui care și-a iubit plaiul și graiul; peste amintirile celui care a fost și rămâne a fi Emil Loteanu — poetul îmbibat de frumusețe, poemele căruia mustesc de metafore, înțelepciune și muzicalitate. Da, „Cireșul ninge / Clipe și petale / Se culcă alb, tăcut și uniform. / Cireșul peste mine ninge, ninge / Și nu mă lasă noaptea să adorm“.

De 20 de ani cireșii ning zbuciumați, într-un frământ vibrant, așteptând, parcă, admirația aceluia suflet febril, care-i adoră din alte dimensiuni, coborând, pe fire energetice, din alte galaxii sau sori ale eternelor infinituri... În aceste primăveri, de când ne-a părăsit Loteanu, cireșii lui se frământă în sufletul meu cu toată bogăția lor de alb pur, de nu pot noaptea să adorm. Pe fundalul ninsorilor lor, îmi torc și eu amintirile din adolescența și tinerețea mea, când sufletu-mi se scălda în poezia-i solară, plină de o frumusețe magică, de un lirism

profund și un mister romantic nemărginit. Îi știam pe dinafară aproape toate poemele. Celulele corpului vibrau la fiecare catren fie din „Alba ca Zăpada“, „Nu vă promit nimic“, „Rebelul alb“, „Zbor“ sau „Dubla spirală“, „Verticală“, „Amurg dunărean“, „Geneză“, „Mai întâi ochii“, „Elegie majoră“, „Vin toamnele“, „Beau vin“, „Niciodată“ etc. Cărțile Domniei sale „Zbucium“ (1956), „Chemarea stelelor“ (1962), „Ritmuri“ (1965), „Sufletul ciocârlilor“ (1974) — erau cărți de căpătâi. Reveneam la ele și revin și acum de atâtea ori, de câte ori spiritul meu necesită un flux de energie pozitivă, de raze de lumini celeste. În „brazda sufletelor noastre“ Emil Loteanu a semănat,

cu atâtea migală și dăruire de sine, multă armonie și lumină, precum și vise care prindeau aripi spre înălțare. Și drumul vieții sale l-a măsurat doar prin „verticala ciocârliei“. Ciocârliele lui lăuntrice fremătau în triluri prelungi și, din abundenta-i comoară de armonii, visa să lase în fiecare dintre noi „câte-un cuib de ciocârliei“... Probabil, i-a reușit și-și poate dormi senin somnul în lut, pe când sufletul său, spiritul său din ciocârliei colindă misterul acestui Univers, deplasându-se-n Spațiu și Timp.

În adolescență mi-l închipuiam pe băiețandru Emil, care... zicea: „Veneam la lecții totdeauna primul...“

Zburam pe străzi rivalizând săgeata, / Apoi în banca mea ca într-un jilț / O așteptam pe Alba ca Zăpada. //

... Și graiul nostru de atunci mi-i drag, / Fiindcă-n graiul Albei ca Zăpada / Se frământau izvoare și viori / Și zvon de păsări — ascuțit ca spada...“ („Alba ca Zăpada“).

Cu adevărat, de aici, de la prima sa învățătoare a pornit dorul și dragul lui de plai: „Înmădiere de cerboaică albă — / dealuri basarabene; / Păuni înfoiați — / dealuri basarabene; / Poeme de piatră și de lut, / dealuri basarabene.“ („Relief“).

Emil Loteanu — acest poet inspirat și pasionat de Natură, dar și dăruit cu har de Bunul Dumnezeu, care „cobora în carte ca un curcubeu“, plin de lumini tri-

colore și polifonice, ne sfătuie: „*Alegeți primăvara drept mireasă, / Din dorul timpului alege-ți dor — / Și să te mistui ca o stea frumoasă, / Ce sensul vieții l-a găsit în zbor*“ („Zbor“)

Prin „noblețea sentimentului de Om al înaltului“ (Tudor Palladi), Emil Loteanu, cu adevărat, era un mare visător... Se dorea în zbor spre alte planete, îndemnându-i și pe alții: „*Nu vă promit nimic. / Cei ce veniți după mine [...] / Nimic în afară de ziua / Când unul din noi, numai unul, / Se va opri o clipă orbit / De lumina unei galaxii...*“ („Nu vă promit nimic“).

Acest zbor l-a urmărit pe parcursul întregii sale vieți. Străbătând, în nopțile tăcute, cărările cu pulbere de stele, Emil Loteanu se întreba: „*Cine suntem noi, cei veniți / Când va din pulberea astrală?*“ *Domnia sa* știa că „Omul e o erupție de Lumină în Timp“ și că „Omul e unicul zeu!“ Domnul poet intuia acel „păienjenis de rădăcini în noi...“ Oare cine a scris mai profund, mai filosofic ca el:

„*Materie, torent vijelios,
Imensă muzică a energiei,
Descătușarea formelor în spirit
Și spiritul descătușat în forma.*“
(„Dubla spirală“)

Eu mă topesc în acest superb catren. Iar poetul continuă:

„... *Materia e numai veghe.
Laboratoarele imense —
Enigmă și dezlănțuire.
De tot nu moare nimeni.
Nimeni.*

*Noi, oamenii, materii prime
în drum anevoios și lung.*

.....
Posibil spre desăvârșire.“

Conform unor teorii metafizice, Omul — acest „fulger al clipei“, în drumul său evolutiv, trebuie să ajungă până la ÎNDUMNEZEIRE! Căci, dacă există evoluția materiei, de ce n-am putea admite, că există și o evoluție spirituală?!

Aceste enigme încerca să le dezlege Poetul pe atunci, când sistemului nu-i prea convenea ca omul să-și pună întrebări și să găsească răspunsuri... A fost, deci, un mare curajos poetul. Țin atât de mult la

acest poem, încât nu pot să omit și aceste rânduri: „... *Venim de departe, / Din pulberea orbitoare / A spațiului cosmic. / Venim de departe... / Roiuri de stropi incandescenti / Răsuciți în spirale, / Îngemănați până astăzi cu marele galaxii. / Structura spirală a galaxiilor / Se repetă în noi, / În dubla spirală a cromosomilor...*“

Acest poet iluminat a fost și un vizionar... El scria pe atunci (cu aproape 66-56 de ani în urmă), dezvăluind aceste gânduri ce le exprimă savanții fizicii cuantice astăzi, în mileniul al treilea! La baza tuturor fenomenelor, Emil Loteanu plasa Lumina: „*Ecoul luminii în ape: / Scoica, / pește, alga. // Ecoul luminii aici, pe pământ: / Omul.*“ („Ecouri“)

Acest, pasionat de enigme, poet avea o trăire interioară aparte, el vibra pe aceleași unde cu întregul Univers, simțindu-se genetic legat prin mii de fibre de acest etern miracol: „...Din aceeași magmă arzătoare / Mă trag și eu, și Ursa Mare / [...] / Osia marilor rubedenii / Prin mine trece, străbătând milenii... / Iubito, noi am fost cândva bucăți de soare / Desăvârșiți de timp și de mișcare...“ („Geneza“). Din aceste poeme pline de lumină, Emil Loteanu se prezintă ca un mare filosof, ca un metafizician modern, dar și ca un „poet celest.“

Emil Loteanu, considerat de către uluitorul critic literar — Tudor Palladi — „un prinț al iubirii“, a iubit și-a suferit mult.

În „Cântec pentru tine“, Emil Loteanu ni se destăinuie: „... *Căci tu mi-ai fost și vrajă și minune / și soarele la care mă-nchinai / [...] / în ochii tăi se termina pământul / și tot în ochii tăi se începea...*“ Pentru Emil Loteanu stelele erau „frumoase mirese albastre“, iar plopii săi „îngândurați și muți visează strigăt de cocoare...“ Admirând „cocostârcii din lunca dorului“, el urmărea cocostârcul care „suia ca o îngânare, / ca o doină de dor...“ Avea un suflet muzical Emil Loteanu. Candoarea doinei, acordurile cobzei, vioarei, chitarei, alăutei, făceau să pornească acel torent polifonic din sufletul său, unde sălășluiau ciocârlile. Zborul misterios al ciocârliei, și pătimașul

ei cântec, l-au urmărit pe parcursul întregii vieți.

Eugen Doga, compozitorul universal al acestui secol, care a creat muzică pentru filmele lui Emil Loteanu, așa-l descrie: „... *era un vulcan de energie, cu un potențial enorm, care din cauza sistemului s-a realizat doar parțial*“. L-a mai caracterizat pe Loteanu, ca „având o vorbire rafinată, pură, ce neavând studii muzicale, simțea muzica, cum nu o simt mulți care se numesc compozitori și aceste capacități l-au ajutat să facă un libret genial pentru „Luceafărul“.

Iar neobositul critic literar Tudor Palladi scrie: „*Poezia lui Emil Loteanu este aidoma unui psalm, aidoma unei icoane, unui cutremur de dor, unui frământ negăsit de cuvinte, este un zbucium de ritmuri și de stele în căutarea de sine, de noi și de nou. Emil Loteanu este un mag și un cântăreț, și un pictor neasemuit al cuvintelor pline de aer și de vaiet, de apă neîncepută*“. Și tot Tudor Palladi: „*Emil Loteanu este un incurabil romantic*“ 2.

Academicianul Mihai Cimpoi, în volumul „O istorie deschisă a literaturii române“ — Ed-ra Porto-Franco, Galați, — 1997, — p. 207, notează: „Aerul agitat al înnoirii, [...], străbate poezia neoromanticului zgomotos Emil Loteanu.“

La apariția plachetei de versuri „Chemarea stelelor“ (1962), Andrei Lupan l-a prezentat astfel: „Emil Loteanu este unul din cei mai străluciți poeți de talent al poeziei moldovenești tinere. Prin cea de a doua carte a sa „Chemarea stelelor“, el se afirmă în afara noțiunii de vârstă. aceasta este o poezie foarte vie, răsunătoare și contemporană.“

Asupra liricii poetului au meditat Anatol Gugel, Nicolai Costenco, Aureliu Busuioc, Mihail Dolgan, Ion Ciocanu, Anatol Ciocanu și alții“.

Despre Emil Loteanu se va mai scrie, generațiile ce vin îi vor descoperi divina sa operă și se vor expune pe marginea ei, iar autorul ei va deveni o adevărată legendă.

Rămâi, Poete, mereu liber în Univers cu spiritul-ți plin de ciocârlie...

17-18 aprilie, 2023

Patriot și valorificator inspirat al poeziei populare

Întrat în conștiința artistică românească cu numele de „ostaș al propășirii”, A. Russo și-a adus aportul la valorificarea tezaurului artistic popular, a elaborat studii și materiale referitoare la importanța folclorului autohton. Interesul pentru poezia populară se manifestă în conștiința estetică a lui A. Russo în dependență de idealul patriotic al unității și demnității naționale, așa cum sublinia autorul într-o confirmare a românismului pe aceste meleaguri, contribuind la realizarea dezideratelor majore ale epocii, promovate de generația sa. „Suntem un amestec de urmași ai romanilor și coborâtorii lui Decebal” (Nastasiu, 1994, p.5), opinie vehiculată de A. Russo, certifică ideea unui patriotism izvorât din substraturile creativității populare. Iar Cântarea României, o lucrare de referință în literatura noastră, cântecul de lebadă a lui A. Russo, este „lacrima românului” izvorâtă din doine și balade, din tezaurul bogăției noastre spirituale, este răvășirea unui cosmos marcat de vicisitudinile istoriei, așa cum se prezintă capodopera eminesciană Ce — ți doresc eu ție, dulce Românie.

Alături de bardul de la Mircești, cât și alți reprezentanți și ai mișcării pașoptiste, A. Russo acordă folclorului o dublă valoare: una documentară și alta estetică. Din această perspectivă, au fost depuse eforturi în vederea descoperirii și valorificării tezaurului nostru folcloric, pentru a desluși în vibrațiile sufletului popular, cele mai nobile elanuri patriotice și, în felul acesta, a dezvălui niște aspecte fundamentale de existență a românilor pe aceste meleaguri.

Călătoriile prin munții Moldovei din toamna anului 1842, a constituit un prilej fericit atât pentru cercetările folclorice pe teren, dar și

aprofundarea sentimentelor patriotice, de care era însuflețit scriitorul la momentul oportun. Aflat în preajma priveliștilor carpatine și manifestând un sentiment de venerație față de natura splendidă a țării sale, precum și oamenii din popor, a cărei virtuți spirituale le admira în permanență, toate acestea îl vor determina pe A. Russo spre a descoperi neprețuitele comori ale creativității populare.

Alecu Russo

Surghiunit la mănăstirea Soveja, în ținutul Focșanilor, A. Russo se orientează spre o cunoaștere mai profundă a datinilor, tradițiilor populare, a diferitor creații folclorice interpretate de rapsozii populari. Mențiunile de ordin etnografic, elaborate de A. Russo, se sprigină pe valoarea documentară, istorică a folclorului autohton, își trag originea din cronicile străvechi și cântecele bătrânești, prin rostirea orală a doinelor, baladelor populare moștenite din străbuni. Convorbirile cu oame-

nii locului l-au orientat pe A. Russo să dezvăluie calitățile indispensabile ale artei noastre tradiționale, să ajungă la niște aserțiuni cu caracter generalizator, ce relevă evoluția spirituală a poporului, accentuând ideea că „poezia populară este întâia fază a civilizației unui neam, ce se trezește la lumina vieții” (Russo, 1989, p.282). În această ordine de idei, studiul Poezia poporană este o lucrare de referință în ceea ce privește determinarea semnificației istorice a folclorului românesc, este o lucrare despre forța creatoare a geniului anonim și perenitatea patrimoniului nostru estetic național. Constatarea „Datinile, poveștile muzica sunt arhivele popoarelor... Cu ele oricând se poate reconstrui trecutul întunecat” (Russo, 1989, p.281), conține o orientare către o „matrice stilistică” originală, exprimată prin ideea că poezia populară este expresia cea mai vie a specificului național, orientată spre a lua în dezbatere o complexitate de probleme etice, estetice, gno-seologice, pentru a lămuri despre „originea limbii noastre, de nașterea naționalității române, de plecările naturii cu care este înzestrat poporul și de luptele, ce le-au susținut coloniile romane pân-a nu se preface în locuitori de astăzi ai vechii Dacii (Russo, 1989, p.281).

Lucrarea Poezia poporană are o semnificație majoră, scriitorul încearcă să facă primele generalizări asupra materialului folcloristic adunat și propune chiar și o clasificare a scrierilor populare. Astfel, A. Russo precizează că „poporul împarte poeziile sale în cântece bătrânești, în cântece de frunză, în doine și hore”, adăugând că „cele mai multe balade ce le avem datează de la secolii XVI—XVII și XVIII, precum: Toma Alimoș, Gruia Grozovan, Codreanu, Chim-

ciu, Novac, etc“ (Russo, 1989, p. 282). Prin textele folclorice enumerate, autorul studiului respectiv încearcă să reconstituie anumite împrejurări istorice și să comenteze evenimentele înscrise în analele timpului, ca să facă o punte de legătură cu lucrare Cântarea României, capodopera unde gloria de odinioară a strămoșilor se înscrie într-un spațiu mitic generator de idei și simboluri poetice, aducându-ne spre un univers de simboluri apropiat de „viziunea prin suflet a unui fenomen primar“ (Bălăeț, 1979, p. 35). Aserțiunea „... arăturile se făceau cu o mână pe coarnele plugului și cu una pe pală“ (Russo, 1989, p.283), determină esența unei lumi mitice, arhaice, în strânsă legătură cu un vădit cult al strămoșilor, al istoriei, al originilor trăit, durut și deschis, cu deplină cunoaștere a conștiinței de sine. Poezia populară, în această ordine de idei, oferă niște perspective de „prescriere de stare morală, de obiceiurile vieții intime și de organizarea soțială a principatelor“ (Russo, 1989, p.285).

În ipostază de cunoscător profund al folclorului autohton, Alecu Russo era întrutotul îndreptățit ca să-și exteriorizeze prețuirea, pe care o avea față de acele neîntrecute frumuseți, imagini de o adevărată măiestrie artistică, datini uitate în negura anilor fixate în textele populare, pentru a confirma cu deplină certitudine: „Între diferitele neamuri răspândite pe malurile Dunării, niciunul nu are ca neamul românesc, o poezie populară atât de originală, atât de variată, atât de frumoasă și atât de strâns unită cu suvenirile anticității“ (Russo, 1989, p.281). Elogiul pe care A. Russo îl aduce poeziei populare, privită fiind drept o expresie artistică a spiritualității neamului românesc, este, de fapt un elogiu adus spiritului viu al poporului, capacității sale creatoare, încercând să demonstreze că numai „neamul român a păstrat o închipuire fecundă, vie, grațioasă, agerime de spirit, care se traduce în mii de cugetări fine și neînțelese, o simțire adâncă de dragoste pentru natură și o limbă armonioasă, care exprimă cu gingășie și totodată cu energie toate aspira-

țiile sufletului, toate iscodirile minții“ (Russo, 1989, p.281). Din aceste considerente, opera lui A. Russo este o modalitate sigură de educație a tinerii generații în spiritul dragostei de țară și a valorilor general — umane.

Vorbind despre valoarea estetică incontestabilă a folclorului autohton, A. Russo se referea, în special, la balada Miorița, descoperită în perioada zilelor de surghiun la Soveja (1846). Modalitatea de receptare a textului mioritic, precum și a versiunilor aflate în circulație, denotă importanța acestei variante — arhetip consemnate inițial de A. Russo, ca fiind de mare importanță în evoluția „tipologiei formelor Mioriței de la cele mai simple la cele mai dezvoltate“ (Caracostea, Bârlea, 1971, p. 124), pentru a dezvălui puterea creatoare a geniului anonim. Exgetul întrevede în Miorița o sinteză a sufletului popular, unde și-a găsit expresie bogăția de gândire și simțire românească, concepția poporului despre perenitatea mitului său existențial pe aceste meleaguri, precizând, în același timp ideea, că este „cea mai frumoasă epopee păstoraască din lume“ și că „Virgil și Ovidiu s-ar fi mândrit, cu drept cuvânt, dacă ar fi compus această minune poetică“ (Russo, 1989, p. 282). Balada Miorița este încadrată în contextul unor meditații profunde, cu un substrat mitologic străvechi, unde geniul anonim este marcat de ideea „de preamărire a vieții și nostalgică în fața trecerii inevitabile“, „în bucuria simplă de promovare a filosofiei lui a fi ca dovadă supremă a existenței umane“ (Butnaru, 2013, p. 156). Din aceste considerente, Miorița este apreciată nu numai din punct de vedere al mesajului artistic, dar și în același timp e întrevăzută drept o verigă importantă în afirmarea conștiinței naționale, o modalitate de promovare a valorilor general — umane, unde dragostea, munca, creația sunt intuite drept o șansă pentru supraviețuirea de mai departe a românilor. Îndemnul de a contribui la valorificarea moștenirii spirituale a poporului și-a găsit expresie în mai multe articole tematice, studii, incursiuni critice ale scriitorului A.

Russo „Datoria sfântă, firească și națională“ (Russo, 1989, p. 47), despre care vorbește A. Russo, deja în articolul Studii moldovane, este „de a culege viața părințescă privată...“ (Russo, 1989, p. 27), pentru a ajunge „la o chintesență artistică demnă de tradițiile vieții strămoșești“ (Nastasiu, 1994, p.47). Gândul „poezia populară trebuie să fie obiectul studiilor noastre serioase, dacă vrem să aflăm cine am fost și cine suntem“ (Russo, 1989, p. 85), este de o vie actualitate și aprofundează esența dăinuirii noastre milenare, indică o cale sigură de supraviețuire prin intermediul unor principii estetice și educative fundamentale, atât prin sfera lor de semnificație, cât și modul de manifestare. În frământările creatoare ale timpului, revirtualizând tradițiile naționale și căpătând posibilitatea de a universaliza concepția artistică a sufletului popular.

Este la datoria noastră să-i cinstim memoria și partea de sacrificiu, adusă pe altarul dragostei de țară și „cântare a României“, cât și valorificarea poeziei populare, iar la o eventuală reeditare a unor studii fundamentale de folcloristică, un loc aparte ar trebui să-i revină și lui Alecu Russo.

Referințe bibliografice:

Bălăeț, Dumitru, Eterna regăsire. Craiova: Editura Cartea românească, 1979.

Butnaru, Tatiana. Viziuni și semnificații mitice — folclorice în poezia contemporană (anii 1960 — 1980). Chișinău: Tipografia Reclama, 2011.

Caracostea, Dumitru, Bârlea, Ovidiu. Probleme tipologii folclorice. București: Editura Minerva, 1971.

Vezi: Nastasiu, Vasile. Conștiințizarea românismului. În: Glasul națiunii, 12 martie, 1994.

Russo, Alecu. Poezia populară. În: Opere. Îngr. Text., note și comentarii de E. Levit și I. Vasilenko. Chișinău: Editura Literatura artistică, 1989.

Notă: Articolul a fost realizat în cadrul proiectului de cercetare 20. 80009. 1606. 03 Contexte socio-culturale autohtone și interconexiuni europene în creația populară și literatura cultă din Basarabia (sec. XIX până în prezent). IP Institutul de Filologie Română „B. P. Hașdeu“.

NATALIA CÎRLAN, PROFESOARĂ DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ,
GRAD DIDACTIC I, GIMNAZIUL „VALERIU HANGANU” DIN SATUL COCIULIA, RAIONUL CANTEMIR

Oamenii înfruntă viitorul cu trecutul lor

Motto:

„Un popor care nu-și cunoaște istoria e ca un copil care nu-și cunoaște părinții”.

NICOLAE IORGA

Indiscutabil, activitatea organizată de Direcția Generală Învățământ (DGÎ) Cantemir, în cadrul proiectului-educational raional „*Altfel de școală la muzeu*” la Gimnaziul „Valeriu Hanganu” din satul Cociulia, se va înscrie în analele istoriei localității, or, lecția muzeală și lecția de literatură română, desfășurate în muzeul instituției educaționale au atins cu brio scopul proiectului: învățarea în și/prin muzeu, în contextul valorificării patrimoniului cultural-istoric.

Obiectivele acestui proiect educațional sunt: încurajarea elevilor de a manifesta interes pentru studierea conținuturilor curriculare prin valorificarea surselor istorice existente în muzeul școlar; evaluarea competențelor transdisciplinare la toate disciplinele, din perspectiva formării cetățeanului activ, responsabil, patriot al țării sale; promovarea dialogului

dintre generații pentru a efectua cercetarea în vederea obținerii informațiilor veridice, autentice.

Activitatea a demarat cu un cuvânt introductiv al subsemnatei, care a menționat că „nu putem pași în viitor, fără a ne cunoaște trecutul. De aceea, avem cu toții datoria să cunoaștem cine ne-au fost strămoșii, care ne este obârșia, de unde venim și încotro mergem?”. Acest deziderat a fost confirmat cu lux de amănunte de către elevii care la capitolul *Teatru istoric* au prezentat câteva scene inspirate din operele clasicilor literaturii române — Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri și Mihail Sadoveanu. **Mihai Eminescu:** poet, prozator și jurnalist român, considerat, cu adevărat, cea mai cunoscută și influentă personalitate din literatura română. *Patriotismul nu este iubirea țărânei, ci iubirea trecutului. Fără cultul trecutului nu există iubire de țară.* (M. Eminescu); **Vasile Alecsandri:** poet, dramaturg, folclorist, om politic, ministru, diplomat, membru fondator al Academiei Române, creator al teatrului românesc

și al literaturii dramatice în România, personalitate marcantă în întreg spațiul românesc de-a lungul întregului secol al XIX-lea. *Românul își iubeste pământul unde s-a născut, ca un rai, din care tiraniile cele mai crude nu sunt în stare a-l goni.* (V. Alecsandri); **Mihail Sadoveanu:** scriitor, novelist, romancier, academician și om politic român, unul dintre cei mai importanți prozatori români din prima jumătate a sec. al XX-lea. *Patriotismul nu înseamnă ura împotriva altor neamuri, ci datorie către neamul nostru; nu înseamnă pretenția că suntem cel mai vrednic popor din lume, ci îndemnul să devenim un popor vrednic.* (M. Sadoveanu)

În cadrul lecției muzeale am selectat pentru a fi înscenate trei fragmente din textele literare care se studiază în clasa a VII-a, la disciplina *Limba și literatura română* și anume: **Scrisoarea III**, M. Eminescu; **Dan, căpitan de plai**, V. Alecsandri și **Neamul Șoimăreștilor**, M. Sadoveanu. Așa cum teatrul este o modalitate prin care elevul poate evada din cotidian, acesta având un rol important

în dezvoltarea, educarea, formarea personalității pe plan afectiv, cognitiv, estetic, fiind totodată un mijloc de socializare, am considerat oportună implicarea copiilor în aceste trei scenete, or, prin intermediul teatrului se dezvoltă orizontul de cultură generală, imaginația, sensibilitatea artistică, se cultivă pasiunea pentru literatură, artă și frumos.

Actorii scenei *Scrisoarea III* de M. Eminescu au fost elevii Ionuț Pleș, Sergiu Pleș, Marcu Onică, Cristian Dumitraș și Sergiu Perju, care au reușit să „reînvie” emoțiile, retrăirile personajelor operei eminesciene și anume — bătălia de la Rovine dintre Mircea cel Bătrân și Baiazid. Având tema exaltarea trecutului glorios, actorii au confirmat cu prisosință că adevăratul patriotism se exprimă prin lupta pentru apărarea meleagului natal, ființei naționale. Mai mult, colegii lor au adresat un șir de întrebări, inițiând discuții despre trecutul istoric, despre înaltele calități ale poporului român, caracterizându-l pe legendarul Mircea cel Bătrân drept un conducător calculat, calm, curajos, devotat, care respectă legea ospitalității, rămânând, totodată, cu verticalitate și demnitate, adevărat patriot al țării sale. În raport cu el, împăratul Baiazid este orgolios, violent și lăudăros. Elevii au concluzionat că mesajul transmis de poezie este: să ne iubim țara, așa cum este ea, să ne-o apărăm de dușmani etc.

La fel și în cazul poemului în versuri *Dan, căpitan de plai* de V. Alecsandri (în rolurile principale — Ana Dimcea, Ilie Crăciun și Valentin Furtună), au reușit să evoce faptele

eroice din trecutul neamului, lupta pentru apărarea ființei naționale. Dan, fost oștean al lui Ștefan cel Mare, este eroul care apără hotarele țării și după moartea domnitorului, el trăind într-o profundă comuniune cu natura plaiului natal, devenind un personaj simbol, care reprezintă poporul român, un luptător pentru bine, frumos și adevăr, împotriva celor răi, ucigași și vicleni. Chiar și luat prizonier de către tătari, Dan refuză cu demnitate să-și părăsească legea strămoșească, creștină ortodoxă și să devină păgân. El renunță toate darurile viclene ale hanului Ghirai, dorind să-și păstreze credința până la sfârșitul zilelor, fiindcă prin ea a dus o viață curată și va avea după moarte o mântuire, o viață eternă, binecuvântată, crezul lui fiind: „Mai bine moarte, decât trădare de patrie!”. Elevii au declarat că de la eroul Dan ei au învățat că demnitatea nu se cumpără, iar dragostea de țară nu are preț.

Neamul Șoimăreștilor (roman istoric de M. Sadoveanu) descrie cu lux de amănunte procesul istoric al depozitării răzeșilor de pământ. Este vorba de Moldova în perioada

de decădere, după moartea lui Ștefan cel Mare, când oligarhia boierească lăcomă îi depozitează, prin violență, pe răzeși de pământuri. De aceea, ideea operei este că lupta pentru dreptate socială este strâns împletită cu cea pentru libertate națională. Romanul înfățișează un aspect din lupta seculară a răzeșilor moldoveni pentru apărarea pământului strămoșesc. Acțiunea are loc în anul 1612, la Cornul lui Sas, unde oastea lui Tomșa înfruntă armata urmașilor lui Ieremia Movilă. Căpitanul Tudor și boierul Simeon Birnovă salvează viața hanului tătar Cantemir-bei, care le propune, în semn de recunoștință, o frăție de cruce. Între cei trei oșteni se leagă, astfel, după un ritual războinic, o frăție exemplară, de sânge. Deși sunt de lege și de credință diferită, Sadoveanu scoate în relief actul de umanitate și de prietenie, subliniindu-l în repetate rânduri: indiferent de naționalitate, mai întâi de toate trebuie să dăm dovadă de Omenie, Demnitate și Înțelegerere. Asta este lecția vieții! Opera lui Sadoveanu exprimă sufletul poporului nostru, psihologia lui, dorința de a trăi în libertate, dreptate, omenie și demnitate.

În partea a doua a lecției, elevii i-au ascultat cu interes și curiozitate pe foștii pedagogi ai școlii: Nicolae Movilă, despre activitatea scoutilor din localitate, discursul fiind ilustrat de standul cu poze, colecția de eșarfe, costumație etc. și Gheorghe Țâmbal, care a uimit asistența cu impresionanta dumnealui colecție de monede (peste 7 mii de obiecte!). La rândul ei, eleva Ana Dimcea a venit cu o colecție de pușculițe, iar subsemnata a prezentat un set de documente vechi: colecția de ziare

și reviste cu articole scrise în dife-
riți ani de publicistul Ion Domenco
despre satul Cociulia și personali-
tățile lui de valoare; colecția de ar-
ticole despre Grigore Vieru, cărți
cu autografele poetului; colecția de
cărți semnate de Ion Domenco (cu
autografele autorului), Polina Boiș-
teanu (romane, cărți), cărțuția „*Dor
de horă*” de Filimon Dimcea etc.).
Am dat citire unui fragment din ar-
ticolul „*A lăsa un semn, a te risipi
cu dăruire pentru alții*” (revista „*Re-
alități culturale*” nr. 8, august 2019
și din ziarul „*Cuvântul liber*”, sem-
nate de același Ion Domenco, care
ne-a și determinat, de fapt, să pur-
cedem la crearea Muzeului Istoric
și Etnografic al satului Cociulia, vis
realizat cu aportul elevilor, cadrelor
didactice și al sătenilor. Fondatorii
muzeului sunt frații Ion și Valen-
tin Buzdugan, profesori de istorie.
Majoritatea exponatelor dumnealor
le-au colectat de prin sat. A lucrat
mult pentru muzeu și a adus foarte
multe lucruri actuala directoare a
Gimnaziului, Maria Avram; la fel și
Maria Toderici, covorul cel mare al
căreia înfrumusețează muzeul. Sunt
mândră și onorată să fiu, împreună
cu colega Valentina Domenco con-
ducători de cerc la muzeu. La anul
va fi cu noi și Liliana Putregai, pro-
fesoară de istorie. Ne bucură faptul
că, de cum au auzit de muzeu, mulți
săteni au început să doneze obiec-
te, unelte, lucruri de valoare, fiecare
ce are. Suntem la faza inițială, dar
dorim să extindem colecția și să fa-
cem mai multe lecții în muzeu, să
primim vizitatori. Un imbold de a

crea muzeul a fost excursia orga-
nizată acum câțiva ani de mine cu
elevii la muzeele din Borogani și
Tigheci. Ne bucurăm că visul nos-
tru a devenit realitate, că avem, în
sfârșit, un adevărat tezaur al istoriei
satului, unde sunt expuse obiecte de
valoare: dulap vechi din lemn (do-
nator-Vasile Buzdugan); laiță (Bor-
dea Petru); roată de căruță (Stoica
Petru); covor țesut (Cîrlan Larisa);
covoare, lăicere perne, articole ves-
timentare (Avram Maria), instru-
mente de lemnărie (Busuioc Ion),
război de țesut și piese (Balan Eli-
sabeta), colecție de fiere de călcat,
lămpi cu gaz, ulcioare, monede, mi-
leuri, poze din istoria localității etc.

Lecția s-a încheiat cu o succintă
relatare despre *Cântecul școlii Cociu-
lia* (autor: P.Boișteanu, aranjament
muzical M.Balan) și al *Imnului sa-*

tului Cociulia (autor: I.Boișteanu,
muzică: N.Mocanu, aranjament:
M.Balan). Colectivul folcloric „*Se-
mănătorii*” (conducător — E.Po-
pescu), pedagogii și elevii prezenți la
activitate au interpretat cu mult elan
Imnul satului Cociulia.

Au urmat mesaje ale membrilor
juriului Nadejda Coloman, direc-
tor-adjunct DGÎ, Gheorghe Bla-
naru, șef Centru Metodic și Maria
Domenco, metodist principal, DGÎ,
care au apreciat înalt activitatea,
menționând că „asemenea lecții de
evocare a trecutului neamului, de
patriotism, dragoste de patrie sunt
adevărate performanțe ale pedago-
gilor. Important e să deprindem co-
pii să-și iubească țara, limba, să fie
empatici și toleranți, or, atunci când
te dăruiești, primești mai mult decât
dai”.

Vizitați site-ul
www.casadecreatie.md

O convorbire de suflet de *Raia Rogac* cu profesoara *Alexandra Tănase*

CV: Despre mine... azi, căci mâine va fi prea târziu...

Sunt născută la 16 august 1948, în satul Năpădeni, raionul Ungheni. E cel mai frumos sat al copilăriei noastre. Am fost patru copii la părinți: trei surori și un frate. Mama se numea Zinaida Popa-Vâlcu, iar tata Profir Vâlcu. Grație educației părinților toți cei patru am obținut studii superioare. Cartea, în familia părintească, era onorată, pot spune că ei, părinții, ne-au cultivat nu doar dragoste, dar și un adevărat cult față de minunea minunilor — Cartea.

Personal, după studiile medii, am susținut în 1968 admiterea la Universitatea (pe atunci se numea institut) Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău UPS) la Facultatea *Filologie*. L-am avut ca profesor de lingvistică și decan pe ulteriorul primul ministru al Educației din R. Moldova, Nicolae Mătcaș.

Am încheiat studiile în 1971 cu mențiune, cum se spunea pe-atunci, cu Diplomă Roșie. Mi-am dorit să de-

vin pedagog și am profesat după obținerea licenței toată viața, până în 2020, încă 15 ani după pensionare.

Soțul meu a fost publicistul, scriitorul, editorialistul Constantin Tănase.

La vârsta mea onorabilă sunt destul de activă, sunt prezentă aproape la toate evenimentele la care sunt invitată. Îmi place Teatrul și accept cu plăcere invitațiile domnului Petru Hadârcă, regizor și director al Teatrului Național „Mihai Eminescu”, mai ales în cadrul „Reuniunii Teatrelor Naționale”, organizate în toamnă la coacerea gutuilor, dar și la mai toate premierele. Îmi place să merg la expoziții de pictură, dar și de costume naționale. Deseori mă duc la șezătoarele organizate la Biblioteca „Transilvania”, căci aici este mediul meu spiritual, aici am crescut multe generații de elevi, iar în prezent moderez proiectul „Lectură Generoasă” pentru persoane de vârstă a treia.

N.B.: Sunt mamă a trei fii, bunică a patru nepoți și soacră bună a trei surori.

Biblioteca, cel mai prețios Dar al Omenirii

Raia ROGAC: *Doamna Alexandra Tănase, mi se pare că vă cunosc de o viață, chiar dacă nu suntem apropiate. Eu, în calitate de ziarist de actualități de multe ori trebuia să onorez mai multe manifestări culturale, uneori chiar în aceeași zi, manifestări în care se produceau personalități de primă mărime, personalități care făceau cinste Neamului, de Acasă sau de oriunde, și acolo de multe ori vă vedeam, alături de soțul Constantin Tănase. Apropo, o coincidență fericită de nume și prenume cu marele actor și regizor român de o popularitate enormă, fondator de teatru, iar în cazul Constantin Tănase din Chișinău, fondator de ziare, în special „Timpul“. Editorialele lui se bucurau de mare-mare succes, cu nerăbdare erau așteptate nu numai în R.Moldova, dar în tot arealul românesc. Părerea mea este că a fost un editorialist nepereche.*

Înțelepciunea unui proverb spune că în spatele unui bărbat puternic se află o femeie puternică. Voi ați fost ambii puternici, puternici în vocația de a vă dăruia total muncii îndrăgite, puternici în dragoste și dorința de a întemeia o familie, în care urmașii să se simtă iubiți și demni de părinți. Chiar și pe patul de spital, în ultimele ore pe pământ, înainte de a trece în veșnicie, Constantin Tănase era preocupat de scrierea editorialului... Ați editat o carte „In memoriam“, în care a fost inclus „Ultimul editorial“, devenit titlul lucrării, în care au fost incluse și alte materiale nepublicate, precum și o serie de calde amintiri despre cel care ne-a părăsit din partea celor care l-au cunoscut și apreciat.

Alexandra TĂNASE: M-am născut și am fost educată printre cărți. Deși cu părinți țărani, în casa părintească erau multe cărți și luam mereu de la bibliotecă și alte cărți, pe care le citeam, uneori, în glas. Când mi-am creat propria familie, având un soț iubitor de carte, am început să

ne „adunăm“, încet-încet, o bibliotecă de familie, pe care o păstrez și azi cu sfințenie. Noi în familie ne întrecem la făcut lecturi, deseori dezbăteam cele citite.

Constantin Tănase

R.R.: *Acum dați-mi voie să înțeleg în care familie, cea părintească, unde creșteau patru copii pasionați de lectură sau în familia Tănase, unde lecturau toți: părinții și cei trei feciori?*

A.T.: Cartea se bucura de mare cinste și într-o familie, și în alta. Gustul lecturii l-am deprins din copilărie. Chiar dacă noi, copiii, aveam și anumite obligații să ajutăm în gospodărie, atunci când părinții ne vedeau cu cartea în mână, nu ne deranjau.

R.R.: *Conștientizau vorba cronicarului Miron Costin „Nu este alta mai frumoasă și mai de folos zăbăvă decât cetitul cărților...“*

A.T.: Era frumos, dar să știți că am avut noroc și în cel de-al doilea

caz, când l-am întâlnit pe Constantin Tănase și ne-am împletit destinele, formând o familie. Viața mea alături de acest om erudit a fost plină de evenimente interesante. Când a fondat ziarul „Timpul“, l-am susținut.

R.R.: *La începutul renașterii naționale, când apăruse noul ziar „Flux“, care se bucura de mare popularitate, la timona lui erau Constantin Tănase și Val Butnaru. Mă gândeam că ambii, fiind ambițioși, nu vor rezista să funcționeze pe același proiect, așa și s-a întâmplat. Constantin Tănase a venit apoi cu „Timpul“, iar Val Butnaru a avut mai multe încercări cu „Jurnal de Chișinău“, ca în cele din urmă, să rămână cu „Jurnal TV“. „Flux“ a fost preluat de Iurie Roșca, dar nu a rezistat, într-un fel compromițându-l și dezamăgind cititorii...*

A.T.: Nu vom aborda acest subiect. Să revenim la timpurile noastre. Constantin Tănase de la început și-a asumat misiunea editorialistului, eu fiind prima cititoare, citeam din manuscris, eram și primul critic. De multe ori sugeram titluri pentru materialele deja finisate, mă bucuram că se ținea cont și de punctul meu de vedere, cel al primului cititor. Cartea „Ultimul editorial“ a fost o ultimă dorință a ziaristului Constantin Tănase care, pe patul de suferință din spital, într-un caiet de notițe, a scris că dacă va mai trăi va

Soții Alexandra și Constantin Tănase

scrie o carte nouă și o va intitula „Ultimul editorial” dar, spre regret, nu a reușit. Eu am realizat acest gând al lui și în anul 2019 a apărut această carte cu ultimele materiale nepublicate, inclusiv editorialul, completată cu omagii aduse de personalități și prietenii care l-au cunoscut, astfel fiind comemorați cei 70 de ani de la nașterea lui C. Tănase.

R.R.: Ați avut și dumneavoastră o rubrică la „Timpul”...

A.T.: Se numea „O tabletă la zi”. Tematica era largă: de la politică, în special despre politicieni, la viața social-culturală.

R.R.: V-a influențat Constantin Tănase?

A.T.: Atâta timp cât a scris el, eu nu am îndrăznit să public ceva, căci el era prea bun. Abia mai târziu, când Pavel Păduraru, redactor la „Timpul”, mi-a sugerat să scriu acele tablete din viața cotidiană a mai marilor zilei, am acceptat. Era destul o vorbă, un gest al cuiva și tableta era gata! Rubrica dată avea cititorii ei, chiar admiratori, care îmi telefonau sau îmi scriau mesaje, chiar și scrisori. De exemplu, de la București îmi scria comentarii doamna Ludmila Sfârloagă, mare admiratoare a Basarabiei.

R.R.: Să revenim la evenimentul comemorativ. A fost o lansare frumoasă, de la care nu puteam să lipsesc, a fost un adevărat florilegiu de amintiri despre editorialistul, multiculturalul, cărturarul, prietenul și omul de Omenie Constantin Tănase. Am scris despre această manifestare, unde fiecare participant a primit câte un exemplar de carte. Eu mă încumet să-mi exprim gândul că atunci când a decis să fondeze „Timpul”, s-a gândit și a exercitat practic modelul Eminescu de la „Timpul”, cel din epocă. Editorialele lui C. Tănase erau incitante, la tema zilei, efervescente, așteptate, comentate, foarte populare. Să vedem în continuare când și cum drumurile voastre toate s-au întâlnit, după prezicerea cântată a lui Dan Spătaru, mă refer la cuibul de familie Tănase.

A.T.: Cu studentul Constantin Tănase ne-am întâlnit în 1968 la Universitatea Pedagogică de Stat

Sarmisegetuza 2007

Cu fii mei cei mari la Ciocana, 2004

Cu familia la o zi mare de Paște în casa părintească, 1999

„Ion Creangă“ din Chișinău (UPS), unde am fost colegi la Facultatea de Filologie, tocmai se redeschisese această instituție pedagogică. Ne-am bucurat mult când am aflat că UPS i-a avut de studenți pe Grigore Vieru, Spiridon Vangheli, Anatol Codru și alți scriitori remarcabili. Aveam fiecare câte 19 ani. Am stat în aceeași bancă, în ultimul rând al aulei universitare și, uneori, când nu era prea interesant la ore, noi citeam cărți, mai ales poezie. La acea vreme a debutat Grigore Vieru cu poezia pentru maturi volumul intitulat „Tu“. Era o cărticică de culoare neagră. Acolo, în ultima bancă, am citit împreună poezia, care purta titlul micului volum. Îmi amintesc și acum versurile: „Venii târziu acasă / Să văd ce-ai zice tu / Luai puțin din masă / Să văd ce-ai zice tu, / ...Să mor aș vrea întâiul / Să văd ce-ai zice tu...“ Poezia ne-a emoționat foarte mult, până la lacrimi. Din poezie s-a născut iubirea noastră și a durat 45 de ani, până când moartea nemiloasă mi l-a luat.

Anii tinereții, ai maturității mele ca om, chiar și ca pedagog, au fost marcați de omul de lângă mine: mă ajuta, mă îndruma, mă orienta spre valori, căci era, așa cred eu, unul din oamenii din spațiul românesc care a făcut cele mai multe lecturi, a citit toată „Biblia“, cu creionul în mână. Acasă sau la școală, dacă-mi apărea vreo întrebare, îl puteam suna la orice oră și el avea răspunsurile gata. Țin minte un detaliu când, la telefon, i-am adresat o întrebare care ținea de „Biblie“ și el mi-a zis: azi îți mai spun, dar, fii bună, și fă lecturi... Așa am făcut, și azi mai citesc multe cărți: de la bibliotecă, dar și mai procur cărți. În prezent am o bibliotecă bogată, bazele căreia le-am pus împreună cu Constantin Tănase. Deși aveam multe cărți, el deseori se ducea la Biblioteca „Transilvania“, aceasta fiind biblioteca noastră de cartier, căci locuiam în sec. Ciocana al Capitalei. Ultima carte care n-a reușit s-o restituie a fost un volum de poezie de Tudor Arghezi, am restituit-o eu.

Viața mea a fost complexă, dar eram fericită, că aveam un stâlp în casă, în viață.

Îmi amintesc că ne-am căsătorit după trei ani de studenție, eram *tinereți și îndrăgostiți*. Am avut o nuntă de vis. După ce am terminat studiile universitare, am activat trei ani în satul Mingir, iar în 1974 am venit la Chișinău, după ce am activat trei ani (obligatoriu) în raionul Hâncești. În oraș erau puține școli cu învățare în limba moldovenească de atunci, deci și ore puține erau, și foarte greu mi-a fost să-mi găsesc ceva de lucru, după specialitate. Abia în 1987, am început o activitate propriu-zisă, de profesoară de Limba Română, la școala ruso-moldovenească nr.49, iar din 1997 am început să activez la Liceul nr.2, din sec. Ciocana al Capitalei, actualmente Liceul Teoretic „Gaudeamus“. Acolo am activat 25 de ani, zi de zi, an de an, până am plecat din școală (la pensie eram demult), în perioada pandemiei de COVID. Din ceea ce îmi amintesc acum, anii de la Liceul „Gaudeamus“ au fost cei mai prolifici, plini de proiecte, realizări și... elevi buni. Repet, am activat în această instituție 25 de ani. Sunt anii, pe care îi țin minte foarte bine, căci toate planurile mi se realizau și din ele se nașteau altele...

R.R.: Pentru toți absolvenții instituțiilor superioare erau cei trei ani obligatoriu să muncească conform deciziei unei așa numite comisii de stat. Era și un aspect pozitiv în această obligativitate, mă-

car pe scurt timp copiii din sate se bucurau de profesori adevărați...

A.T.: Venind în capitală, evident că am avut multe greutăți dar, subliniez, eram tineri și fericiți, căci aveam și doi fii doriți: Alexandru și Constantin.

R.R.: Le-ați împrumutat prenumele personale...

A.T.: Aveam cea mai frumoasă familie și eram și mai fericiți, mai ales, când s-a născut cel de-al treilea fiu, Silviu, în 1985.

R.R.: Așa ați devenit ulterior „soacra cu trei nurori“. Dar până vor crește băieții ca să vă aducă nurori în casă sau să le ducă la casele lor, să mai zăbovim un pic la câteva aspecte biografice. Îmi spunea compozitorul Eugen Doga într-un interviu că „chiar și pe timp de război copilăria tot copilărie rămâne, cu farmecul și dulceața ei“. Cum a fost copilăria dumneavoastră?

A.T.: Copilăria e ca o pădăie: frumoasă și fragilă, este minunată, dar vine vântul timpului, o suflă și nu-i, s-a dus. Am fost o norocoasă, am avut o familie minunată în casa părintească, unde am fost trei surori și un frate. Părinții au fost oameni simpli: tatăl era tâmplar, iar mama era infermieră. Dar munceau mult și la pământ, căci aveau grădină, vie și ogoare. Le ajutam și noi.

R.R.: Ați avut părinți gospodari adevărați și dornici să-și vadă odraslele cu studii superioare, știți

Clasa a III-a, pioneră

Anul 1980

acest lucru și de la sora dumneavoastră Nina...

A.T.: Ceea ce vreau să remarc este un detaliu semnificativ: părinții ne-au îndrumat spre carte, spre învățatură și toți cei patru copii am studiat la facultăți, astfel că avem în familie doi medici, o profesoară și un inginer cu studii superioare. Părinții ne-au educat corect, ne-au susținut, ne-au ajutat și, azi, noi le purtăm cinstea.

R.R.: *Așa era în majoritatea familiilor cu părinți care n-au avut noroc să învețe, de aceea investeau în copii, parcă împlinindu-și un vis nerealizat, dorindu-le copiilor prin asta o viață mai ușoară, chiar și proverbele populare stimulau învățatură, cu regret astăzi accentele s-au schimbat, toți vor muncă care să le aducă mulți bani, dar fără prea multe cunoștințe profesionale... Îmi amintesc de fostul rector de la Universitatea de Stat din Moldova (USM) Gheorghe Rusnac, care spunea într-un interviu că atunci când a primit scrisoarea după examenele de admitere, a alergat la mamă-sa și i-a strigat bucuros: mamă, am „intrat” la Universitatea de Stat! (unică pe atunci), la care dânsa i-a răspuns calm: foarte bine, dragu mamei, măcar tu să mai „stai”, că eu tare am mai „alergat” pe câmpurile colhozului...*

A.T.: La fel am procedat și noi, în cazul copiilor noștri. Fiii mei au studii bune, serioase, deoarece au învățat în instituții superioare de în-

vățământ din Țară — România. Port în suflet dragoste specială față de România, care a dat studii mari fiilor mei, fără mită. Acum își desfășoară activitatea de muncă în mai multe țări ale lumii.

R.R.: *Mezinul e lângă dumneavoastră...*

A.T.: Lângă mine..., dar nu chiar, fiecare își are cuibul său. Cu mezinul și soția lui ne vedem des, dar și cu nepotul, care mă ajută să însușesc tehnologiile informaționale.

R.R.: *Cum era primul „Abecedar”, la fel de frumos ca „Albinuța”? Cine a fost prima învățătoare, cum v-a marcat?*

A.T.: Îmi amintesc, cam vag, cum am mers în clasa întâia, dar țin minte, că „Abecedarul” era colorat, era o carte mare și am învățat încet-încet literele, apoi am prins gustul lecturilor. „Albinuța” lui Grigore Vieru este o carte genială, care a apărut la început cu litere rusești, mai târziu în grafie latină. A fost prima carte de căpătâi a primilor doi fii, care erau aproape de o vârstă, dar am fost nevoită, totuși, să procur două exemplare, ca ei să nu se certe, căci din ea au învățat a citi, la început le plăceau mai mult desenele colorate, cu sensuri educative. Iar Silviu a fost mai norocos căci, în timpul copilăriei lui, era de acum „Albinuța” în straiul normal, cel românesc. Prima mea învățătoare era tânără și cam subiectivă, poate nu m-a acceptat, căci am fost (și sunt) o fire încăpățânată. Mai trăia anul trecut în satul

meu de baștină, Năpădeni, și avea 81 de ani. Îi mulțumesc că m-a învățat o caligrafie extraordinară, care acum nu mai este necesară.

R.R.: *Care a fost prima carte citită? Când ați cunoscut „crinii latini”? Când ați intrat prima oară în bibliotecă? Ce sentimente v-au încercat?*

A.T.: Nu țin minte cu exactitate care a fost prima carte, dar în memoria mea din copilărie a rămas morala și educația, pe care mi-a dat-o povestea lui Ion Creangă „Fata babei și fata moșneagului”, căci nu voiam să fiu niciodată fata babei. Poate din astă cauză m-am străduit să fiu harnică, să muncesc mult, să aduc folos multora din jurul meu. Regret, dar nu întotdeauna am fost apreciată.

R.R.: *Sunt sigură că nu doriți să fiți nici un alt personaj crengian — soacra deși, în realitate, sunteți soacră cu trei nurori...*

A.T.: Eu sunt soacra cea bună. Să revenim la firul discuției. Limba Română prin cărțile lecturate, a pătruns în sufletul meu, când am dat de o carte magică „Cartea Familiei”, încă în casa părintească. Era ruptă, îi lipseau câteva pagini, dar era în Limba Română și asta ne ajungea, căci tatălul ne citea din ea poezii de G. Coșbuc sau fabulele lui Grigore Alexandrescu. Cea cu câinele evreului o mai țin minte și acum. „Cartea Familiei” se dădea, pe timpul României Mari, la căsătoria tinerilor, iar părinții mei s-au căsătorit în 1940.

R.R.: *Doamna Alexandra, eu cred că acum aveți un prilej de mare bucurie, dublă, în legătură cu Limba Română. Actualul Parlament a corectat ceea ce trebuia de mult, a legiferat dreptul ei, astfel că în art. 13 al Constituției R.Moldova nu mai figurează „limba moldovenească”, dar Limba Română. În documentele oficiale, peste tot va trona Limba Română. Acest tron cu adevărat i se cuvine, pentru că am luptat pentru asta. Spuneam dublă bucurie, pentru că meritul cel mai mare este al fiului dumneavoastră Alexandru, care zece ani în urmă a declarat că actul definitoriu de independență prevalează în fața art. 13 al Constituției, cu zece ani în urmă trebuia*

făcut acest lucru: să dăm Cezarului, ce este a Cezarului, adică Limbii Române statutul ei adevărat.

A.T.: Sunt total fericită, e foarte bine când copiii merg mai departe decât părinții, e o lege a evoluției. M-ați întrebat când am mers prima oară la bibliotecă... Când am început să citesc bine, am mers mai întâi la biblioteca școlii, de unde luam cărțile recomandate de bibliotecară, apoi, la dorință. Țin minte prin clasa a VIII-a, de acum citisem toate cărțile din biblioteca școlară și am început să citesc cărți de la biblioteca sătească. În cărțile citite găseam răspuns la toate întrebările, mai ales, la cele delicate, cum era iubirea, relația dintre bărbat și femeie, trădarea etc.

R.R.: Cui purtați recunoștință pentru ceea ce sunteți?

A.T.: Sunt om și asta contează, și cele mai bune lucruri le-am învățat în familie: hărnicia, cinstea, respectul și dragostea. Părinții mei au fost primii și cei mai buni îndrumători ai vieții mele, căci m-au învățat răbdarea și iertarea. Asta m-a ajutat mult. Mama mă vedea la Medicină, după ce sora și fratele mai mari decât mine au învățat la Medicină, dar eu am vrut altceva, legat de literatură. Am încercat la Facultatea de Jurnalism, dar am ajuns la Facultatea de Filologie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, având ca model profesorul meu de Limbă Română, Ștefan Nemțeanu, care ne pomenea și

de Limba Română, în ciuda restricțiilor. Era un om deosebit, vorbea în metafore, doar cei care făceau lecturi îl înțelegeau. Eu am fost, într-un fel, favorita lui și... i-am urmat calea, și nu regret. Am muncit peste 50 de ani în miezul Limbii Române (am început cu „limba moldovenească”), am citit sute de cărți cu elevii mei, am scris diverse texte și... am verificat, cred, zeci de mii de lucrări de ale elevilor mei. Nu oboseam niciodată, căci îmi era dragă ceea ce făceam zi de zi.

R.R.: Ce ați mai putea adăuga despre oamenii care au avut o mare influență asupra destinului dumneavoastră?

A.T.: Acum e mai greu să fac o enumerare sau clasificare a oamenilor care m-au marcat, sau a oamenilor care m-au influențat în destinul meu de profesor și de om integru. Am întâlnit în calea mea mulți oameni frumoși la chip și la suflet care, cu bunătate și milostenie, m-au ajutat să fiu un om de calitate.

Despre părinții mei am mai spus, că au fost un model de cinste, hărnicie și cumsecădenie. Ei m-au îndrumat spre „cetirea cărților” și spre „învățare”. Apoi au fost profesorii din școala din sat, printre care Eleonora și Ștefan Nemțeanu, care îmi ziceau: învață, că e mult mai ușor să mănuiști creionul decât sapa, așa, ca în vorbă populară! La Facultatea de Filologie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” am avut un model de corectitudine, de cultură, de cunoaștere și de predare: e vorba de amintitul Nicolae Mățaș, decanul nostru, cel mai bun profesor la Lingvistica Generală; multe materii se uită, cu anii, dar anumite momente de la acele ore, pe care le așteptam cu multă nerăbdare, sunt și astăzi în memoria mea. Reforma în educație tot de la domnul Mățaș vine când, după 1989, devine ministru al Educației. Mai țin minte că atunci la Ministerul Educației se intra liber și am fost la el, împreună cu Constantin Tănase, soțul meu și Vlad Pâslaru (coleg de facultate) și ne-a primit cu zâmbetul său luminos, simplu și fără ifose. Încercă azi să ajungi la un ministru?!

Nu vei reuși! Sunt cu totul alte vremuri și alți oameni!

R.R.: De unde vine marea dragoste față de Limba și Literatura Română?

A.T.: Făceam la început lecturi în *limba moldovenească*, așa era atunci

dar, spre marea mea bucurie, au fost ani când am avut dreptul constituțional să avem cărți în Limba Română, să facem lecturi din marii scriitori români și mi s-a deschis gustul, undeva „conservat“, un fel de dor față de tot ceea ce e românesc. Un episod interesant de apropiere față de adevărata literatură română a fost încă în anii de la Facultate, când, la ordinul unui ministru al învățământului, comunist, au fost aruncate, într-un subsol al căminului de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă“, toate cărțile care erau scrise cu litere românești. Atunci, noi, curioși, ne-am dus în subsol, am ales ceea ce era nedeteriorat, și le-am adus în camerele din cămin. Cărțile, cam umede, miroseau a mucegai, dar noi le-am înșirat pe sub pat iar, uneori, chiar pe geam, la aer, la soare... Atunci am citit din volumele de poezie ale lui G. Bacovia, G. Topârceanu, T. Arghezi... Când citeam, savuram și ne bucuram, deseori citeam în glas și ne minunam, că știm Limba Română. De unde? Probabil, primisem această frumoasă limbă prin laptele mamelor noastre care, majoritatea, aveau școală (puțină), temeinică însă în timpul României Mari.

R.R.: Vestitele „cele patru clase la români“ care le băteau pe „cele zece la sovietici“... Apropo, despre minunea Limbii Române. Eram pentru prima oară, împreună cu un grup de colegi de la Radio (unde-mi desfășuram activitatea) într-o călătorie prin România, în anul 1990, luna martie (pe unele clădiri se mai vedeau urmele gloanțelor), când la Ploiești, la o florărie, una din doamnele noastre (Maricica Macovei), auzind cum vorbesc vânzătoare de etnie romă, a exclamat cu duioșie: ce Limbă Română minunată vorbesc! Și așa era, confirm.

M-am aliniat cu plăcere stilului dumneavoastră de a scrie cu majusculă Limba Română, de fapt, acest

lucru îl practic și eu în materialele mele. Dar de unde vine dragostea față de România, când ați admirat-o pe viu?

A.T.: Vă spuneam că sunt născută în raionul Ungheni și, fiind aproape de Prut, deseori mă gândeam, oare cum e acolo, în România? Noi nu aveam rude peste Prut dar, de multe ori, veneau la alți consăteni neamuri de pe acolo și noi alergam la gard, ne uitam la ei, cum erau îmbrăcați, cum vorbeau, cum se uitau și ne păreau tare-tare frumoși. Asta, așa, din amintirile copilăriei. Chiar am corespondat vreo trei ani cu o „pioneră“ din Hârlău, căreia îi zicea Olga Pușcaș și am făcut schimb de cravate, cărți, ilustrate.

R.R: Foarte interesant moment! Și eu în școală, cu ajutorul părinților, scriam scrisori unei eleve din Galați, spre rușinea mea nu țin minte numele. După ce unul din frați, primind moștenire casa părintească a demolat-o, construind alta nouă proprie, multe lucruri au fost aruncate la gunoi, între care și corespondența mea din anii de școală, foarte bogată. Eram studentă și mă aflam la Chișinău, nu le-am mai putut recupera. N-ați încercat s-o găsiți pe această Olga Pușcaș?

A.T.: Nu. După revoluția din 1989, în primăvara lui 1990, am fost pentru prima oară în Țară. Îmi închipuiam că e cu totul altfel, dar mi-am zis: este exact ca la noi. Călătoria noastră, eram vreo zece inși din Chișinău, a fost facilitată de premierul Mircea Druc, care ne-a dat un minibuz ca să vizităm Țara. Pe la Huși, țin minte, am făcut un popas sub un zarzăr în floare și s-a apropiat de noi un țăran român, cu un cal, și ne-a întrebat de unde venim, când i-am spus că din Moldova, s-a mirat: care Moldovă? Doar asta e Moldova! Cam așa a fost...Acum e altfel, căci poți merge în România când vrei și poți vizita orice monument de cultură, numai să dorești. România este Țara mea, căci ea, Țara, a dat studii superioare, gratuite, pentru cei trei feciori ai mei, dintre care doi cu studii juridice, la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza“ din Iași, iar mezinul a făcut studii la Timișoara,

la Facultatea Informatică și Comunicare, la Universitatea de Vest.

Mulțumesc României în fiecare oră pentru oportunitățile pe care le-a dat fiilor mei.

Nu voi uita niciodată o călătorie la București, tot în 1990, când românii, cetățeni simpli și bibliotecari, ne-au încărcat un TIR de carte românească. Când le puneam în mașină îmi fugeau ochii după volumele lui Marin Preda, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Magda Isanos etc., etc., dar și multe Dicționare. Le voiam pe toate...Acele cărți au ajuns în bibliotecile de la sate, dacă îmi amintesc bine!

Apoi, în timp, am fost de foarte multe ori în România, la odihnă, la sanatorii sau în excursii, și de fiecare dată mă impresiona frumusețile Patriei-mamă.

R.R: Am luat drept cuvinte-cheie în această convorbire de suflet Cartea, Biblioteca, Dragostea, fiindcă acestea v-au fost Preceptele de Viață, ele au fost Tot de ceea ce ați dorit să vă înconjurați. De cărți bune nu duceți lipsă. Mi-au spus unii care au fost pe oștețe la dumneavoastră că aveți o bibliotecă personală bogată, chit că mai cumpărați și acum volume care vă intrigă la lectură. Cu biblioteca publică sunteți în strânse relații de prietenie, am amintit de prezența la manivestări, deseori cu luări de cuvânt, dar și cu recitaluri de poezie a elevilor-discipoli, mai este și aspectul de strânsă colaborare. La Biblioteca „Transilvania“ din sectorul Ciocana 15 ani ați desfășurat un interesant proiect „Cei ai de la ora patru“, despre ședințele cărui am relatat nu o singură dată și la întâlnirile cu elevii dumneavoastră, cei mai buni, veneau personalități importante: acad. Mihai Cimpoi, scriitorul nonagenar Vladimir Beșleagă ș.a. Din anul trecut ați inițiat la această vârstă nobilă pe care o aveți, la aceeași bibliotecă, un alt proiect „Lectură Generoasă“, unde mai multe senioare și câțiva seniori, alegând în prealabil o carte sau mai multe a unui scriitor, fac schimburi de opinii. De această recenzie colectivă autorii invitați sunt

Anul 2014

foarte încântați. Recunosc, chiar eu am rămas nu numai plăcut surprinsă, dar și profund recunoscătoare pentru portretul de creație în baza cărților mele de autor, pe care mi le au făcut participantele, ele descoperindu-mă mai altfel, cu mai multe plusuri decât îmi închiupiam eu că le am. Și Dragostea... Se zice că trebuie să dai mai mult decât să primești. Dumneavoastră ați oferit o Mare de dragoste miilor de copii pe care i-ați învățat să învețe, bibliotecarilor, prietenilor, rudelor. Apropo, sunteți, după cum am mai spus, „soacra cu trei nurori“...

A.T.: Voi răspunde consecutiv. Începem cu Cartea... Reiteriez: Cartea a ocupat un loc important în viața mea, dar și a familiei mele, de aceea mi-am creat propria bibliotecă, destul de bogată, mai ales, acolo găsești toate titlurile de opere, incluse în Cuiriculum-ul la Limba și Literatura Română, din clasele gimnaziale și cele liceale. Dacă vreau să consult o carte, seara, cât de târziu, merg spre rafturi, iau cartea, citesc, mă documentez... apoi adorm liniștită.

Cu Biblioteca „Transilvania“ am o relație de mare dragoste, aici, mulți ani în urmă, am văzut multe, multe cărți scrise în Limba Română, aici am văzut, pe rafturi, bine rânduite, volumele lui L.Bloga și I.Minulescu, T.Arghezi și C.Petrescu, N.Stănescu și I.Barbu, .. Cărțile lui G.Vieru, A.Busuioc, Vl. Beșleagă etc., pe care le reciteam uneori, se găseau și în biblioteca mea.

Când mi-a venit ideea să inaugurez un proiect de lectură, nu știam că va dura, dar am avut întâlniri cu oamenii cărții timp de 15 ani. De ce nu am continuat?

R.R.: Vă referiți la „Ceiul de la ora patru“?

A.T.: Da. De ce n-am continuat? Am ieșit la pensie: scurt și clar. „Ceiul de la ora patru“ a adunat în jurul Cuvântului zeci și zeci de elevi, căci unii alegeau, iar din urmă veneau alții și așa an de an. Aici i-am avut ca oaspeți pe amintii deja acad. Mihai Cimpoi, Vl. Beșleagă (de mai multe ori), dar și Vasile Romanciuc, Leo Botnaru, Ianoș Țurcanu, Andrei Strâmbeanu, am făcut omagii pentru Steliana Grama, Petru Cărare, Grigore Vieru, Leonida Lari și alții.

Au fost zile minunate ale Culturii Românești, omagiind-o, într-un eveniment de suflet pe Maria Tănase,

priveghetoarea cântecului românesc. De multe ori ca moderator l-am avut pe regretatul om al cărții — Vlad Pohilă. Asta nu se uită.

În continuare vreau să vorbesc de actualul proiect. Era septembrie 2021, într-o zi am venit la Biblioteca „Transilvania“ și am luat vreo două cărți cu împrumut, care mă interesau. Din vorbă în vorbă cu doamna Parascovia Onciu, șefa acestei Biblioteci, am ajuns la ideea de a crea ceva pentru oameni ca mine, de vârsta a treia. De ce a treia? Care e Prima? Care e a doua? Și iată că noi acum, un grup de oameni de vârsta a treia, ne adunăm o dată pe lună într-o sală frumoasă, printre cuvintele cărților scrise. Oamenii care vin aici sunt de diferite profesii, diferite gusturi, dar toți citesc, când pot, cum pot și încearcă să fie buni prin carte. Am citit și am vorbit despre „Ciuleandra“ lui L.Rebreanu, am citit cu plăcere romanul Lucreției Bărlădeanu „Misterul de Est“ (doamna chiar ne-a dăruit șase cărți), iar întâlnirea cu Vladimir Beșleagă, autorul cărții „Tata Vasile...“ a rămas în sufletul meu, dar și al tuturor celor care au fost prezenți. Am început lecturile la acest proiect cu romanul „Cântecul mării“ de Oleg Serebrian, care ne-a marcat prin mesaj și frumusețe stilistică. Nu pot să nu vorbesc despre Claudia Partole, care a venit la întâlnirea noastră de la Biblioteca „Transilvania“ cu multe cărți, care ni le-a dăruit cu generozitate, iar noi am vorbit despre cartea ei „Viața unei nopți sau Totentanz — jurnalul unei

Ședința Salonului de lectură „Ceiul de la ora patru“, 2011

menajere“. La fel a procedat și scriitorul Nicolae Rusu, când noi am ales să citim cartea „Al șaptelea simț“. A venit la întâlnire cu noi și ne-a dăruit cărți de autor, el fiind profund mișcat de opiniile noastre. La una din ședințele proiectului „Lectură Generoasă“ am omagiat o colegă, cititoare ferventă și doamnă cu spirit analitico-critic. E vorba de Raia Rogac, care și-a omagiat aniversarea aici, cu noi, la Biblioteca „Transilvania“. Din multele volume, din expoziția propusă, fiecare a ales o carte și a prezentat-o. Am descoperit un om nou, ca rezultat al lecturilor acestor cărți, care conțineau cronicile literare sau de la diverse evenimente culturale, interviuri cu diverse personalități ale literaturii românești de pe ambele maluri ale Prutului,

eseuri, recenzii. Foarte interesantă a fost monografia despre satul Peliș, satul natal al doamnei R.Rogac, care a fost prezentată de Nina Ursu, cu multă emoție și trăire. Vreau să menționez că dânsa e inginer de profesie. Fiecare a trăit sentimente de reîntoarcere în copilăria satelor noastre frumoase odată, acum avem altceva. Au fost și flori...

Ne-am implicat în Programul de Lectură „Chișinăul citește“ al Bibliotecii Municipale „B.P. Hadsdeu“, citind și discutând romanul lui Val Butnaru „Patimile lui Iov“, în prezența acestuia.

Rămâne de neuitat pentru mine o întâlnire de suflet cu poetul, prozatorul, dramaturgul și publicistul Aureliu Busuioc de la începuturile acestui proiect. Cartea pusă în dis-

cuție a fost „Hronicul găinarilor“. Sala arhiplină, dornică de o întâlnire cu un scriitor adevărat, încântătorul Aureliu Busuioc. Cei care au citit cartea au venit cu analize de teme, mesaje și învățături și autorul se minuna, cu sclipiri de bucurie, că cititorii au înțeles mesajul cărții „Hronicul găinarilor“, care ar fi: cei ce se nasc din găinari, rămân găinari, și ceea ce sunt se transmite din generație în generație! Câtă actualitate pentru ziua de azi...

Mi-amintesc că, în final, autorul Aureliu Busuioc m-a chemat la el și mi-a dat două pachete de cărți, cu titlul „O sumă de cuvinte“. Și astăzi pe un raft al bibliotecii mele este acest volumaș de înțelepciuni livești, dar și populare, după modelul celor „O samă de cuvinte“ de Ioan Neculce. Am împărțit acele volumașe elevilor mei, participanți activi, altor persoane, prezente la eveniment. A mai adus cu sine Aureliu Busuioc și o sacoșă cu bomboane, de tot felul, și a dat celor care s-au apropiat de masa lui. Acest eveniment m-a marcat și m-a implicat în acest proiect, de atunci până azi.

R.R.: Și ultima întrebare, dacă ar fi ca unul din fiii dumneavoastră să elaboreze blazonul familiei Tănase, ce credeți că ar putea acesta să cuprindă?

A.T.: Numele Tănase este românesc, purtat de personalități celebre, amintim de Maria Tănase, de aceea e greu de spus ce am putea include în blazon. În familia noastră naturală a fost Constantin Tănase, filolog, lingvist, scriitor, jurnalist, care a ctitorit ziarul „Timpul“. Dar toate au pornit de la Cartea Cărților „Biblia“, de la Cuvântul lui Dumnezeu, care exprimă Calea, Dreptatea și Adevărul.

Fiii mei fac lecturi, multe lecturi, mai nou, în limba engleză și nepoții... la fel. Deci, ar fi o carte „lăsată“ deschisă, ca să poată citi și urmașii, ceea ce n-am reușit să citim noi. Este o idee din poezia lui Gr. Vieru „Legământ“: „Ca băiatul meu ori fata / Să citească mai departe / Ce n-a dovedit nici tata“.

R.R.: Mulțumesc mult pentru această sinceră și frumoasă spovedanie.

Ce ne-a motivat să participăm în proiectul internațional „Citim Împreună Fără Frontiere: O oră de povești pentru umanitate!“

Sunt mai multe cauze. Una dintre ele este declanșarea acestui război stupid. Altă cauză sunt oamenii acestei țări cum este Ucraina care a ajuns să fie urgisită, distrusă și amărâtă, inclusiv copiii ei. Anume ei au cei mai mare nevoie de-a fi conșolați, sprijiniți și incluși în activități ce i-ar putea distra de la ororile războiului, de la toate imaginile care s-au înregistrat pe retinele ochilor: bombe, sânge, cadavre și alte atrocități.

aceste amintiri. Putem să ne închipuim doar refugiul lor plin de pericole, bombardamente și împușcături până au ajuns la graniță cu Republica Moldova. Am dorit să le oferim tot ce avem mai bun: cărți și activități care i-ar interesa. Sentimentul de solidaritate este enorm, compasiunea noastră este incomensurabilă. Am avut ocazia deja, să-i avem pe acești copii refugiați ca vizitatori ai bibliotecii noastre.

tăți. Biblioteca Publică „ÎPS Antonie Plămădeală“ Hâncești a binevoit să-i susținem, să-i ferim într-un fel de aceste imagini oribile de care au fost afectați. În cadrul acestui proiect, bibliotecarii au primit câte un set de 11 cărți special concepute după metoda „cititului împreună cu voce tare“ și instruiți pentru a desfășura activități specifice, urmând să citim pentru familiile refugiate din Ucraina.

Noi nu putem sta deoparte ci vrem să-i ajutăm într-un mod sau altul. Biblioteca noastră le poate oferi un suport informațional prin lectură și alte activități ce le-ar ajuta emoțional să se detașeze cât de puțin de

lui Prințiar Manuc Bey, interesante s-au dovedit a fi pentru ei și excursiile pe care le-am oferit prin palat, prin subsolul edificiului și prin muzeul de etnografie, care se află în Casa Iamandi al complexului muzeistic Manuc Bey.

La fel le-am oferit lecții de istorie a localității noastre care ar prezenta interes. De menționat faptul că copiii și mamele lor, bunicile, rudele au aflat de la noi legenda apariției mărțișorului, care este o tradiție frumoasă în republica noastră și este caracteristică pentru tot spațiul românesc. Această relatare emoționantă a fost oferită de d-na Natalia Tanurcov, directorul liceului „Mihail Lomonosov“ cu predare în limba rusă din

municipiul Hâncești. La fel li s-au oferit măștișoare de care ei s-au bu-

curat și le-au pus în piept. Biblioteca noastră este o instituție deschisă

și disponibilă pentru ei cât vor avea nevoie. Motivele sunt multiple și necesare în aceste momente de grea cumpănă pentru ei.

Credem că în aceste vremuri nu trebuie să căutăm motive dar să acționăm așa cum ne cere legea omenască de-ajuta prompt și necondiționat. Asta am făcut și vom face pentru acești copii nenorociți de soartă. Am încercat cât de cât să-i facem să se lumineze la față și să le insuflăm încrederea că vor veni vremuri bune și pentru ei. Sperăm că Ucraina va învinge în acest nemilos război și se va reface țara lor, și vor crește fericiți alături de părinți.

ELENA ZAIȚEV, ȘEF SERVICIU BIBLIOGRAFIC, BPR HÂNCEȘTI

Cartea „Ora cinci și șapte minute” de Dumitru Crudu — lansată la Biblioteca raională Hâncești

La 2 martie, în Biblioteca publică raională Hâncești, s-a desfășurat întâlnirea prozatorului Dumitru Crudu cu cititorii, în cadrul campaniei de lansare a romanului său, „Ora cinci și șapte minute”, carte cu un titlu sugestiv, aceasta fiind ora la care s-a declanșat războiul din Ucraina.

călătorească prin toată țara pentru a ajunge la cât mai mulți cititori. Respectiv, primul popas al romanului „Ora cinci și șapte minute” a fost în Biblioteca raională Hâncești. Printre oaspeții prezenți la eveniment s-au numărat Maria Harea, șef secție la Biblioteca Națională pentru copii „Ion Creangă”, Mari-

limba română la Colegiul de Construcții Hâncești, împreună cu un grup de studenți de la Colegiu, Ștefan Copăceanu, profesor de limba română din Leușeni și fost coleg al lui D. Crudu, Tudor Plăcintă, ex-șef al Direcției Cultură și Turism Hâncești, Dana Sajin, ghid la muzeul Manuc Bei, precum și profesori, bibliotecari, elevi și utilizatori ai bibliotecii. În deschiderea evenimentului, directorul bibliotecii raionale, Tatiana Darii, a salutat scriitorul și publicul prezent, după care oaspeții s-au expus pe marginea lecturii acestei cărți, o lectură de altfel deloc ușoară despre război și urmările acestuia, cruzimea și cinismul din spatele deciziilor care afectează viețile oamenilor obișnuiți. Vorbitorii au menționat că subiectul romanului este pe cât de actual, pe atât de oportun, întrucât despre războiul din Transnistria și cel din Ucraina se scrie prea puțin în beletristică, iar tânăra generație trebuie să cunoască mai multe despre aceasta, scriitorul fiind încurajat să mai scrie la tema războiului, cu îndrăzneala sa caracteristică. La rândul său, Dumitru Crudu a vorbit despre faptul cum scrierea acestei cărți l-a ajutat să depășească frica atunci când a început războiul din Ucraina și motivul care l-a determinat să abordeze un asemenea subiect dur. La final, doritorii au avut ocazia să procure cartea cu autograful autorului, dar și să-i adreseze întrebări și să facă poze.

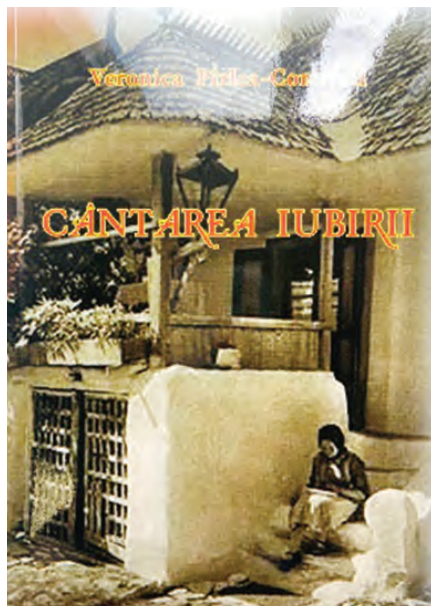

Această lucrare este promovată în cadrul ediției a XII-a a Campaniei Naționale „Să citim împreună”, alături de cărțile „Alice și răboiul culorilor” de Viorica Covalșchi și „Copilul înțelept” de Aurelian Silvestru. Campania este lansată de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, cărțile urmând să

ana Cămrășan, regizoare din România, Antonia Barancea, actriță din Chișinău, Igor Polevoi, specialist principal la Centrul Militar Teritorial Hâncești, profesor de istorie, Iurie Darii, președintele AO a Veteranilor Organelor Afacerilor Interne a războiului din Transnistria „Mihai Moraru”, Axenia Ungureanu, profesoară de

Lansare de carte la Soroca

Sâmbătă, 13 mai 2023, la Biblioteca Publică „Mihail Sadoveanu” din orașul Soroca, a avut loc lansarea cărții de poezie și proză „CÂNTAREA IUBIRII”, semnată de scriitoarea Veronica Pârlea — Conovali, originară din satul Vărăncău. Cartea a apărut la Chișinău, la E. F. -P. „Tipografia Centrală”, având 148 de pagini. Evenimentul a început la ora 12:00 și a fost organizat de către colectivul bibliotecii, în frunte cu doamna director, Viorica Gaja Cojocar, susținuți de administrația publică locală și Secția de cultură. La eveniment au fost prezenți Anna Ojog, vice-primar de Soroca și Grigore Bucătaru, șeful Secției Cultură și Turism din Soroca. Ei au adresat cuvinte de apreciere

autoarei Veronica Pârlea-Conovali, dăruindu-i buchete de flori. De asemenea, au mulțumit organizatorilor și oaspeților prezenți la unul din evenimente, care se organizează cu prilejul declarării la Soroca a „Anului Veronicăi Pârlea-Conovali”, care în toamnă va împlini 55 de ani. Asemenea evenimente adună oameni dornici de bunuri și valori spirituale, adică de hrană pentru suflet. La acest frumos eveniment au fost bucuroși și cei care au dăruit, în frunte cu au-

toarea, dar și publicul care a savurat din bunurile spirituale oferite.

Sărbătorita este un intelectual harnic, de talie nu doar locală, dar și națională. Este Magistrul în Istorie,

activând în calitate de profesoară de istorie la Colegiul Național de Coregrafie din Chișinău. Este membru al Uniunii Scriitorilor de Limbă Română și membru al Uniunii Ziariștilor din România. S-a născut la 12 noiembrie 1968 în satul Vărăncău, Soroca, a absolvit Colegiul de Comerț, apoi Facultatea de Istorie de la USM. Este autoarea mai multor cărți de poezie, proză și publicistică, (circa 14 titluri), debutând în anul 1998 („O dragoste ne-adună”). După care au urmat: „Bumerangul ecoului” (2001); „În grădina copilăriei” (2004); „Și-a venit ploaia...” (2006); „S. A. Bucuria — 60 de ani” (2006); „Țara din stele” (2007); „Cu dragoste pentru vârsta a treia” (2008); „Destăinuiri de pe lumea cealaltă”, (2013); premiată la salonul internațional de carte, Chișinău 2013; „Lăcrimează — n dor amurgul” (2016) „Galina Furdui în lumina baștinei” (2017); „Alexandra”, (2018) „Dialog în vis” (2019), premiată de către revista „Amurg sentimental”, 2019 „Amurg sentimental — fortăreață a românismului” (2022). Publică cicluri de versuri în mai multe antologii, care apar la Chișinău sau la București: „Prin vers, femeie, te admir”, (2017), „Mărgăritare de dincolo de Prut” (2019); „Sub flamura unirii” (2020); „Curcubeu în pandemie” (2021); „Bucuria cuvintelor” (2022)

ș.a. Câteva din ele au fost realizate de ea și Gabriela Alef Machidon.

De la Chișinău au însoțit-o câțiva susținători și admiratori, printre care și subsemnatul. Împreună cu

noi a fost protoiereul Iurie Hemei, poet, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, care a binecuvântat lansarea cărții, vorbind apoi elogios și în cunoștință de cauză despre cartea lansată și despre creația poetică și în proză a Veronicăi Pârlea-Conovali. Sfinția sa a menționat printre calitățile esențiale din creația ei, stilul propriu și abordarea serioasă și sinceră a problemelor majore naționale și creștine, cu dragoste și trăire adâncă. Artista emerită Viorica Moraru, solista orchestrei de muzică populară „Folclor”, a interpretat cu mult har câteva cântece pe versurile Veronicăi Pârlea-Conovali. Scriitoarea Vasilica Mitrea din Constanța, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, autoare a peste 30 de titluri de carte, și-a exprimat bucuria reîntâlnirii cu prietena sa, mărturisind că prin creația și prin activitatea sa Veronica Pârlea-Conovali face punți culturale între frații de pe ambele maluri de Prut.

De la București au participat online distinsul poet și editor Ion Machidon, directorul editurii „Amurg Sentimental”, care și-a exprimat bucuria de a o cunoaște și a-i acorda Marele Premiu în anul 2019 pentru cartea de poezii „Dialog în vis”. Domnia sa a subliniat că poezia Veronicăi Pârlea-Conovali este valoroasă din punct de vedere estetic, iar

prin tematica religioasă și patriotică valoarea ei sporește și mai mult. Cuvinte de prețuire a adresat și scriitoarea Gabriela Alef Machidon. Tot online a participat la eveniment și Radu Palanița, câștigătorul emisiunii „Românii au talent” acum câțiva ani, care a interpretat un cântec de zile mari pe versurile Veronicăi Pârlea-Conovali.

La eveniment au mai vorbit doamna Ana Bejan, ex-prefect al județului Soroca, ex-deputat în Parlamentul R. M., profesoară de limba română, ex-director de liceu, cetățean de onoare al județului Buzău; poetul Petre Popa, director al Teatrului „V. Apostol”, Tamara Coșciug, specialist superior bibliotecă și

muzee; Eugenia Railean, ex-director al Bibliotecii Municipale „M. Sadoveanu”, Soroca, profesoară la Colegiul de Arte „N. Botgros”; Elena Postolachi, profesoară la Colegiul de Arte „N. Botgros” cu discipolele sale de la facultatea biblioteconomie și știința informării etc. Din satul natal Vărăncău au fost prezenți elevi și profesori de la gimnaziul unde a învățat Veronica. Copiii au fost ghidați de profesoara Violeta Boțoc și directorul Ala Stici.

Cuvânt de felicitare a adresat și șefa bibliotecii, Raisa Carauș. Ansamblu folcloric „La izvoare”, conducător artistic Lidia Panici cu membrii Zinaida Boțoc și Stela Lisnic, au înfrumusețat evenimentul,

interpretând mai multe cântece populare din partea locului.

Cu un recital de cântece a participat și eleva, anului 1 a colegiului „Mihai Eminescu” din Soroca, Vlada Pârlîi, membru al formației „Olhionia” și a corului „Belcanto”. Alături de Vlada, în proiect s-a implicat și tatăl ei, Jan Pîrlîi, care a avut grijă de toată tehnica muzicală și cu mărini-mie a oferit susținere materială în desfășurarea acestui eveniment cultural inedit. Un moment aparte a oferit și nepoțica Andreea, care poartă numele soțului doamnei Veronica, domnul Andrei Conovali, care își susține soția în activitatea sa, care este un soț și un gospodar bun și ospitalier. Nepoțica a cântat un cântec din repertoriul celebrei artiste Stela Popescu, încât buni-ca Veronica a lăcrimat de bucurie.

Asemenea evenimente culturale vin să aline durerea actului de creație din orele târzii sau matinale și să stimuleze pe cei împătimiți de creație spirituală, ca să poată merge mai departe, ducându-și crucea împreună cu neamul său, urmând exemplul înaintașilor, atât a celor mulți, care sunt chemați, cât, poate, și a celor puțini, care sunt aleși.

CRISTINA ONCEA, BIBLIOTECAR LA BPR „MIHAI EMINESCU” REZINA

Ziua Națională a Lecturii

Pentru prima dată în acest an în Republica Moldova a fost marcată oficial Ziua Națională a Lecturii pe 14 februarie, de ziua de naștere a marelui poet

pe întreg teritoriul R. Moldova, printre care și Biblioteca Publică Raională „Mihai Eminescu” implicându-se activ. Cu acest prilej, în memoria Marelui Poet Na-

Borovschi Svetlana, ne-am reamintit de opera poetului. Grigore Vieru este Poetul Patriei, al Mamei și al Copiilor!

În cadrul activității am citit povestioara „Cele mai frumoase flori”, o carte foarte frumos colorată și plină de surprize. Copiii au recitat poezii și au cântat cântece scrise de Grigore Vieru. Bibliotecarele le-au oferit în dar câte un semn de carte și o brățară cu logo-ul Zilei Naționale a Lecturii.

Unul dintre cele mai frumoase daruri pe care le putem oferi copiilor noștri este lectura cărților și magia poveștilor. Cărțile sunt căraușii civilizației. Fără cărți, istoria e mută, literatura nu are glas, știința e infirmă, iar gândirea și meditația suspendate. (Barbara Tuchman)

Stimați părinți, bunici, frați, surori, copii vă îndemnăm să citiți, căci lectura te face să călătorești în alte lumi, să zâmbești, să plângi, să descoperi universul nemărginit al cuvântului...

Grigore Vieru. Cu această ocazie s-a organizat campania națională de lectură,

țional, Grigore Vieru, împreună cu elevii clasei I-A de la LT „Olimp”, învățătoare

„Bunica îmi povestea”

Concursul internațional de creație literară „Raisa Julavschi” cu genericul „Bunica îmi povestea”, ediția a II-a lansat în cadrul proiectului „Dialog între generații” este organizat de Muzeul de Istorie și Etnografie al s. Molovata Nouă, r-l Dubăsari, Republica Moldova.

promovarea personalităților locale, persoanelor care și-au dedicat viața acestui sătuc, persoană precum a fost dna Raisa Julavchi. De ce anume concurs literar? Simplu — dumneaei a fost mai întâi de toate profesoară de limba și literatura moldovenească, care a știut să le facă legătură de

principal de a deschide noi orizonturi, de a descoperi valorile adevărate și esențele sufletului omenesc! Acest concurs împreună cu râvna de a face nemuritor numele unui mare patriot al localității și-a propus să promoveze încontinuu „Dialogul între generații” — așa cum îl iubea și dna Julavschi. Deci, ce poate fi mai frumos pentru un muzeu decât arta de a promova frumosul localității provocând lumea la un frumos dialog dintre generații?! Așa dar, cu cea mai deosebită plăcere vă prezentăm cele mai frumoase lucrări care au câștigat premiul I al Concursului Internațional de creații literare „Raisa Julavschi” cu genericul „Bunica îmi povestea”, ediția a II-a:

→ Secțiunea Poezie (categoria 8-13 ani) — Ruxanda Isaicul

→ Secțiunea Poezie (categoria 14-18 ani) — Marinela Hîncu, Otilia Verlan

→ Secțiunea Proză (categoria 8-13 ani) — Alexandra Bogheanu

→ Secțiunea proză (categoria 14-18 ani) — Otilia Virlean

Felicitări, stimați participanți!

Muzeul ca tezaur al localității își propune nu numai conservarea și păstrarea lucrurilor de valoare, îmbibate cu istoria localității, dar și

suflet discipolilor săi cu Eminescu și Creangă, Eliade și Preda, cu „Tema de acasă” a lui Dabija și mulți alți scriitori și creații care au scopul

OTILIA VIRLEAN

Hai să ne jucăm!

Dulce copilărie, unde ești? Unde-s zilele pline de soare, lipsite de griji, când mă întorceam acasă noaptea târziu, lihnită de foame și moartă de oboseală. Acum am crescut și când mă uit în jur văd o lume total diferite, cu alte priorități și alte metode de a te juca. Dacă îi zici unui copil „—Hai să ne jucăm!” , îl vezi cum își scoate telefonul din buzunar și îți propune diverse jocuri „inovative”. Dar s-a gândit cineva cum se distrau copiii când nu aveau telefoane, iar televizoarele erau alb-negru? Cum arăta copilăria bunicilor noștri?

Nu mică mi-a fost mirarea când bunica mi-a spus că și ea se juca de-a ascunselea. Însă ea i-a zis altfel: *mi-jatca*. Ce joc simplu, dar câte amintiri, câte zâmbete, strigăte, chiote. Câți genunchi juliți în goana de a fugi mai repede, pentru a prinde cele mai bune ascunzătorii.

Când ești copil, imaginația nu are limite. Orice din jur îți servește drept materie primă pentru un joc. Și ce găsești din abundență pe ulițele din sat- pietricele. Un alt joc pe care mi l-a povestit bunica (cu așa un zâmbet pe buze pe care se citea nostalgia și dorul după acele vremi)

era despre aceste pietricele. Fiecare își găsea vreo 4-5 pietricele. De aici începea jocul: pietricelele nu trebuiau să fie mai mari decât bobul de mazăre, iar cine găsea pietre de o rotunjime perfecte erau considerați și mai norocoși. După așezau palma cu fața în jos și puneau pietrele pe mână. Și ce urmează...? Pietricelele erau aruncate în sus, iar în cele câteva secunde, în care pietrele zburau sfidând legile gravitației, copilul trebuia să întoarcă repede palma și să le prindă pe toate din zbor. Câștigător era cel ce nu lăsa pietricelele să atingă pământul.

Haideți să vă arăt secretul meu! Nu știu la ce v-ați gândit, însă „secretul” din copilăria bunicii se diferențiază puțin de secretele mele din ziua de azi. Îmi zicea ea că era pe vremea când apăreau primele bomboane învelite în hârtii. Până atunci erau un fel de „zaharcale” și se vindeau fără ambalaj. Deci, când câștigau vreo bomboana „învelită”, ambalajul era mai prețios ca însăși bomboana. Și ce se face cu o comoară? Se îngroapă. Săpa în pământ ca un cuiușor, unde pune petale de flori, pietre de forme și culori mai deosebite și, desigur, învelitoarea de la bomboane. Acoperea totul cu o bucată de sticlă, asemenea unui sarcofag și acoperea totul cu înapoi cu pământ. Apoi umblau fetele „de la secret la secret” și apreciau originalitatea și bogăția din ascunzișurile lor. Eu totuși mă întreb: Ce făcea dacă uita unde și-a făcut ascunzătoarea? Sau nu se temea că îi va fura cineva „secretul”?

Următorul joc mi s-a părut scos din cărțile lui Ion Creangă: copii fu-

geau după trăsura cu cai. Iar cei mai îndrăzneți se încumetau să se urce în ea. Dar acei curajoși se mai pome-neau și cu câte vreo puhă aruncată de către căruțaș. Ce e puhă? Simplu, e u bici, însă bunica îi zice și acum puhă. Oare e atât de bătrână bunica că a prins asemenea jocuri?

Și tot băieții erau cei mai buni meșteșugari, de-și confecționau titireze din lemn. Și se întreceau la care titirezul e mai frumos. Și ce era și mai important - al cui se învârtea mai repede. Dacă stau să mă gândesc, câți copii din ziua de azi au un titirez acasă? Mai știu ei cum ar arăta unul?

Pe atunci jocurile nu se terminau niciodată pentru că mereu se inventau altele noi, doar pentru a nu se sparge gașca și a nu pleca acasă. Ce mi-a mai zis bunica? Desigur! Țurca. Câte reguli, însă ce interesant pare. Un joc cu o băta, un băț și o groapă în pământ. Pe această groapă, perpendicular, se pune bățul cel mic, care trebuie înălțat cu băta, iar mai apoi lovit și trimis în direcția echipei

adverse, care trebuie să îl prindă. Din câte am înțeles eu, acest joc necesită multă răbdare și îndemânare, totodată contribuind la dezvoltarea spiritului de echipă și cel competițional.

Tot în copilăria bunicii, apăruseră la bibliotecă din sa primele cărți colorate, cu desene ce însoțeau textul. Câtă bucurie pentru un copil care printre rândurile monotone zărește câte un desen viu colorat. Cu mai multe detalii bunica mi-a povestit despre imaginile ce însoțeau poezia „Ce te legeni codrule” de M. Eminescu: un codrul des, prin văzduh zboară niște păsări, iar pe pământ o multitudine de frunze îngălbenite.

Ce copilărie frumoasă a avut bunica! Stau și o ascult și parcă ascult un basm, parcă sunt fragmente dintr-o carte — atât de ireal pare totul. Cât de interesant ar fi să mă joc cu ea în acele jocuri, în jocurile copilăriei ei. Dar cine a zis că nu pot? După câte se spune, bătrânețea e a doua copilărie, deci, draga mea bunicuță, cine se ascunde prima?

ALEXANDRA BOGHEANU, ELEVĂ ÎN CLASA A III-A „C”,
LICEUL DE CREATIVITATE ȘI INVENTICĂ „PROMETEU PROTALENT”

Concursul Internațional de creație literară „Bunica îmi povestea”

Eu sunt Alexandra și fac parte din generația de copii pentru care a avea bunicii în preajmă este un lux. Atunci când m-am născut eu, în 2013, bunica mea muncea deja de șase ani în Italia. Iată de ce, unicul mod de a comunica cu ea era internetul. Prin internet ne construim noi relația. Prin internet mă felicită cu ziua mea de naștere. Tot prin internet o colindam și ciocneam ouăle roșii. Eram atât de obișnuită cu acest fel de a comunica, încât atunci când într-o zi mama mi-a zis că a venit bunica, eu alergam după tabletă prin casă, să vorbesc cu ea, asta deși ea era în prag și mă privea.

Așa continuăm și acum. La ai mei nouă ani, dacă e să mă gândesc matematic, am avut-o pe bunica alături

patru luni doar, câte două săptămâni pe an, la Paști.

Dar știți, eu am un mare noroc. O am pe mama și amintirile ei despre bunica. O rog să îmi povestească mai des și mă bucur pentru amintirile ei ca și cum ar fi ale mele.

Casa străbunicii mele era a șasea pe dreapta, cum intrai în sat. O casa mare, verde, cu ogradă îngrijită. Așa și-o amintește mama.

În spatele casei era grădina. Mereu curată. Grădina era simbolic împărțită în două, de o cărare formată din flori. Multe astre, de diferite culori.

În spatele grădinii avea un cireș. Mare, mare. La umbra lui, amiezile, întinse pe o cufaică jos, străbunica și mama mea făceau planuri de vii-

tor. Cine va fi mama când va crește mare, de ce e tare important ca o fată să învețe bine și să aibă un loc de muncă bine plătit. Vorbeau despre prietenie, despre calitățile unui om bun, despre omenie, despre hărnicie. Mama deseori ne vorbește în povește date cândva de bunica ei la umbra cireșului.

Mai avea străbunica un cireș în fața casei. Iar rolul acestui cireș era de a anunța când e pusă mămăliga pe masă. Pe mine, mama azi mă cheamă la masă prin viber, dar pe ea bunica o chema la masă trăgând de un clopoțel aninat în vârful cireșului. Dacă suna o dată, însemna că apa pentru mămăligă dă în clocot. Dacă suna de două ori, însemna că bunica adaugă făina. Iar dacă suna de trei

ori, însemna că mămăliga este pe masă. Iar mama și ceilalți verișori lă-sau căsuțele meșterite din oghealuri vechi și veneau la masă.

Mâncau sub un jasmîn. În una din zile, noi am primit în dar o pâine. Neagră. Și mama și-a amintit de gustul pâinii cu unt cu dulceață de prune pe care îl mânca cu bunica sub jasmîn. Ne-a povestit și nouă. Și am mâncat și noi mai cu poftă.

La poartă, avea un scaun. Era locul de întâlnire cu femeile din mahală în zi de duminică. Așa și ziceau, „mă duc la scaun”. E la fel cum vorbesc eu acum cu prietenele mele pe online. Doar că fiecare din camera ei. Acolo, la scaun, se discutau de toate și despre toți. Acolo se puneau la cale planurile, acolo fiecare spunea ce au făcut toată săptămîna, și ce au

de făcut săptămîna care vine. Mama asculta tot ce se vorbește. Iar la 1 septembrie, când învățătoarea întrebă cum au petrecut vara, mama avea întotdeauna ce spune.

Vacanțele toate și le petrecea în sat, la bunica. Eu mi le petrec la Bergamo, în Italia. 7 zile pe vară. În restul zilelor, vorbesc cu bunica pe viber. Asta e realitatea mea. Vacanțele din sat au fost realitatea mamei.

Recent, am fost cu toții la casa verde, a șasea pe dreapta cum intri în sat. Am văzut cărarea de astre. Am văzut cireșul din capătul grădinii. Și pe cel din fața casei. Doar că clopoțelul era ruginit. Nu suna bine. La fel cum nici străbunica nu mai este să pună mămăliga la fiert. Dar am văzut ceaunul. Bucătăria de vară, în care străbunica gătea, avea

geamul spart. Am băgat capul să mă uit ce este înăuntru. În cui era haina străbunicii, aninat într-o țință era ciutoriul de mămăligă, iar pe plită ceaunul. Mama a zis că simte mirosul străbunicii. Eu am crezut-o. Cred că are aceste amintiri implantate adânc în suflet. De asta le simte ca și cum ar fi aieva. Trăite an de an, vară de vară, aceste situații au devenit tradiții. Niște tradiții frumoase și calde.

Voi povesti și eu copiilor mei. Sunt sigură că modul de a comunica cu bunicii se va mai schimba mult încă. Și posibil, pentru copiii mei, felul în care eu comunic cu bunica azi, la fel le va părea o tradiție. Va fi realitatea mea versus realitatea lor. Cine știe cum va arăta ea.

HÎNCU MARINELA, CLASA A VIII-A
CERCUL „LIMBAJUL GHIDULUI”, COND.
BORIS MIHĂILĂ

Îmi povestea bunica...

Imi povestea bunica mea
Pe când era mai tinerea
Cum se trăia, și cum erau
Ce fel de viață mai duceau?
Chiar pe atunci când școlăreau.
— Nepoata mea — viață normală:
Am învățat și noi la școală,
Și de la unu pînă la cinci
Note aveam în zălnici.
Dar șotii câte mai făceam!
De unde le mai năSCOCEAM?
O dată, eu cu gașca mea
Ca să chiulim geografia
În autobus ne-am cocoțat
Și spre oraș ne-am îndreptat,
Să ne-nfruptăm cu înghețată
Și iată la un moment dat
Lângă transport s-a-nfățișat
Diriginta clasei, agitată
Cu batista-n mână ridicată!
S-a năpustit ca să-l oprească-n drum
Ca Ion Soltis la cazemata cea de tun!
Ieșeam unul câte unul
Cu fața-n spaimă și tristețe trasă,
Ne-a dus apoi pe toți în clasă
Pe fiecare ne-a luat la rost,
Apoi, pîn' seara ne-a lăsat la post...
Și să vedeți cât de curată

Se prefăcurea clasa toată
Am spălat bănci și podele
De-ți vedeai chipul în ele!
Perdeluțele călcate,
Tabla, ușile spălate,
Iar în catalog, mări, frate-
Câte-un unu — găștii toate!!
Dar, făceam și fapte bune,
Că te minunai anume
La ferma de porci în sat-
La un concert am cântat!
Fermarii ne-au aplăudat
Iar șeful fermei -un porc ne-a
cadonat!

Școala toată a ospătat
Șapte zile-nencetat!
În vacanța cea de vară
La brigada cea școlară,

La lucrutul câmpului,
Prășitul ogorului,
Îmbinam cartea și munca
Și nu ne lipsea nimica...
Astăzi s-au schimbat mai toate
Ș-apoi — digitalizarea:
V-a-ncurcat în drum cărarea...
Azi copiii nu se mai joacă
Ca noi cândva pe toloacă,
Nu vedeți cum crește pâinea...
Nici poama și nici leguma,
V-ați îndepărtat de toate
Progresul să fie vina?...
Nepoțico, draga mea,
Acum de m-ai întreba:

Când mai bine ne era
Astăzi sau cândva,
Eu îți voi răspunde așa:
Foarte bine e și-acuma,
Nu zic nu, Doamne ferește,
Dar dacă mă-ntroc din drum
Și dau anii peste crește,
Parcă-mi pare acum așa:
Mai bine era cândva,
Mai simplă era viața...

ISAICUL RUXANDA — 9 ANI
CENTRUL MUNICIPAL AL TINERILOR TU-
RIȘTI, OR. CHIȘINĂU
CERC: „EXPLORATORII FERVENȚI”
COND. DE CERC: ISAICUL RUSANDA

*Bunicuța mea-i frumoasă!
Tânără, prietenoasă.
Mie-mi place când glumește
Și năzbâtii-și amintește.
Multe ori îmi povestea,
Cum păpușile-ngropa-
Și plângea, plângea, plângea,
Și în doliu umbla...
Iar apoi, fugea-n ogor:
Pe furiș... încetișor
Își rupea un știulețel,
Și făcea-păpușă din el...
Îl iubea, îl pieptăna...
Nume-i da, îl îmbrăca...
Iar apoi cu aceeași jale...
Îl îngropa... cu bocet mare!*

S. ZAPOROJAN, DIRECTOR ADJUNCT,
N.BEJAN, BIBLIOTECAR PRINCIPAL, BIBLIOTECA COPII DROCHIA

Acasa spiritului nostru

*Prinsă între viață și cuvânt
Rămân a lui captivă pe vecie.
Mi-e sufletul balanță, nour, vânt,
O tângă, un suspans, chilie...*

L. UNGUREANU

25 aprilie 2023. Gimnaziul „Victor Coțofană”, satul Chetrosu, raionul Drochia. O zi agitată, deosebită, care împarte prin toate colțurile instituției emoții și așteptări pozitive. Aici urmează a fi găzduit un eveniment marcat de o personalitate aproape sufletului satului — Lidia Ungureanu, poet, scriitoare, publi-

șureni, baronceneni.

Am fost părtașii unui popas de suflet alături de scriitoarea Lidia Ungu-

semnate sau redactate de consăteanca sa, dar și lucrarea autobiografică „Pașii vieții mele”, însoțită de recentul DVD

cist, grafician, redactor la revista „Florile dalbe”.

Născută la Chetrosu, ea vine la baștină pentru a-și lansa „Iubirea ce zâmbește” — o carte mai mult autobiografică despre oamenii din satul Chetrosu, despre neamuri și neneamuri, toți înscriși în amintirile din copilărie ale autoarei; despre Cubolta — râul salvator al satului, care i-a spălat durerile și bucuriile, i-a hrănit cu pește proaspăt pe locuitorii săi, le-a acoperit cocioabele cu stuf și le-a fost martorul la o mulțime de întâmplări pe alocuri hazlii, alteori pline de îngrijorare și durere.

O carte despre o copilărie zburcumată, vitregă de mila mamei, dar încălzită de sufletele pure și atât de sfinte ale neamurilor și a altor personaje ne rude, cu chip de sfânt al veșniciei de la sat — țărani chetroșeni,

reanu, fiul D-ei, pictorul Vlad Tudose — Ungureanu și cunoscutul interpret de muzică populară Arsenie Botnaru, care este și un prieten al copilăriei protagonistei evenimentului despre care vorbim, invitat de onoare al activității ce a urmat în desfășurare. Nici Dumnealui nu s-a prezentat cu mâna goală, aducând cu sine un mănunchi de cântece populare, unele din ele

„În amintirea celor dragi”, dedicat celor mai mari voci ale folclorului român trecuți în lumea celor drepti.

Și, desigur, oaspeți și invitați dragi sufletului Măriei sale Lidia Ungureanu, scriitoarea chetroșancă, care aflându-se departe de satul natal, continuie să-l iubească și-i dedică necuten poezii, de data aceasta și o lucrare în proză.

E frumos Chetrosu mai ales prin oamenii săi, ori, după cum s-a menționat în mai multe rânduri la eveniment, „omul sfințește locul”. Anume el, omul, îl face să strălucească în negura timpului, oferindu-i veșnicie, faimă, mândrie, ...

Astăzi a fost doar despre doi din ei, ambii la fel de dragi și prețioși nu doar pentru Chetrosu. Ne-au adus în pragul „acasei spiritului nostru” și ne-

au amintit cine suntem, de unde venim, ca mai apoi să ne întrebe și unde plecăm.

E frumos și e necesar să ne frământăm mai des de toate ce au loc în zbuciumul fumuriu al vremii ce se scurge furișat și neobservat de noi, muritorii de rând, străduindu-ne cu

îndârjire a ne opune timpului, lăsând unele urme pe vatra neuitării — urme frumoase, vrednice de pomenire. Așa sunt urmele scriitoarei Lidia Ungureanu, ale artistului Arsenie Botnaru, așa se cade a fi urmele noastre, poate nu atât de proeminente, dar, oricum, necesare.

Vă mulțumim, dragi oaspeți pentru vorbă bună, sfat bland, implicare în viețile noastre cotidiene, uneori neglijate de cei responsabili de noi.

Dumnezeu să vă lumineze calea și sufletul, să vă dea putere de creație și inspirație.

DUMITRU APETRI, SCRITOR

Bere pe gratis

În ultima duminică a lunii mai, Octavian Zugravu, pictor vestit într-un oraș din Uniunea Sovietică, s-a decis să facă o plimbare prin suburbie. Îl ademenea vestea că la marginea orașului natal, a apărut un iarmaroc foarte vioi și exotic, vorba unui târgoveț: un mușuroi de furnici înainte de ploaie.

Parcurgând drumușorul de țară spre târg, în mintea pictorului, începușeră a se derula meditații despre evenimente trăite de el de-a lungul vieții. Se iscau, la rândul lor, și unele regrete, dar cugetul luminat de voie bună căuta să le înlăture.

Cum mergea agale, cu mâinile la spate, observă, cam la o azvârlitură de băț de la intrarea în iarmaroc, un nuc cu o coroană de toată frumusețea (selecție naturală foarte reușită, a constatat Octavian, așa pentru sine), iar sub impresionantul pom un butoi voluminos și un bărbat în halat alb porăindu-se în jurul lui. Se apropie, îl salută pe omulean și dă cu ochii de o inscripție lipită pe fundul butoiului: „Bere vie, răcoritoare“.

— Bănuiesc, domnule, îi zice călătorul stăpânului, că marfa dumitale corespunde reclamei.

— Vă pot servi, nene, și pe loc vă veți convinge că-i așa cum glăsuiește anunțul.

Fără să aștepte răspunsul, îi întinde o halbă de bere. Pictorul o plătește, o gustă pe îndelete..., într-adevăr, era plăcută și răcoritoare.

— Duminica trecută, intervine vânzătorul, a fost o zi și mai fierbinte decât azi, să fi avut două sau trei

butoaie, așa fi realizat toată producția maximum în 2-3 ore.

Când a făcut această constatare, lui Octavian i-a apărut în minte o idee originală: să facă o experiență, una socială. Acțiune costisitoare, desigur, dar cunoscutul pictor nu a cruțat gologanii nici în timpul experiențelor picturale și s-a hotărât să nu-i jalească nici acum.

După o scurtă pauză de meditație, îi zice vânzătorului: „Dragul meu, vreau să-ți fac un bine: să cumpăr acest butoi cu tot conținutul lui. Dacă te învoiești, socoate ce sumă să-ți dau și noroc bun! Dumneata — persoană liberă pentru alte acțiuni, eu — vânzător“. Bărbatul în alb a stat pe gânduri câteva clipe, dar s-a învoit.

După ce au bătut palma, Octavian a scos din borsetă un flomaster și a scris sub anunțul de pe butoi două cuvinte cu litere mășcate, urmate de semnul exclamării: „Pe gratis!“ Uluitoarea veste a ajuns momentan la mușterii din iarmaroc. În câteva minute, butoiul a fost înconjurat de doritorii de a-și potoli setea, răcorindu-și interiorul. Dar s-a întâmplat că vreo câțiva bărbați dintre cei mai însetați și mai lacomi la producția pe degeaba, au început a nu respecta rânduiala. Momentan s-a pornit o gâlceavă care a trecut în hărțuiei fizice.

Pictorul, văzând acestea, i-a înmănat halba unui bărbat impunător ca aspect fizic, s-a retras și s-a rezezat de tulpina nukului, urmărind, cu un zâmbet enigmatic pe față, cio-

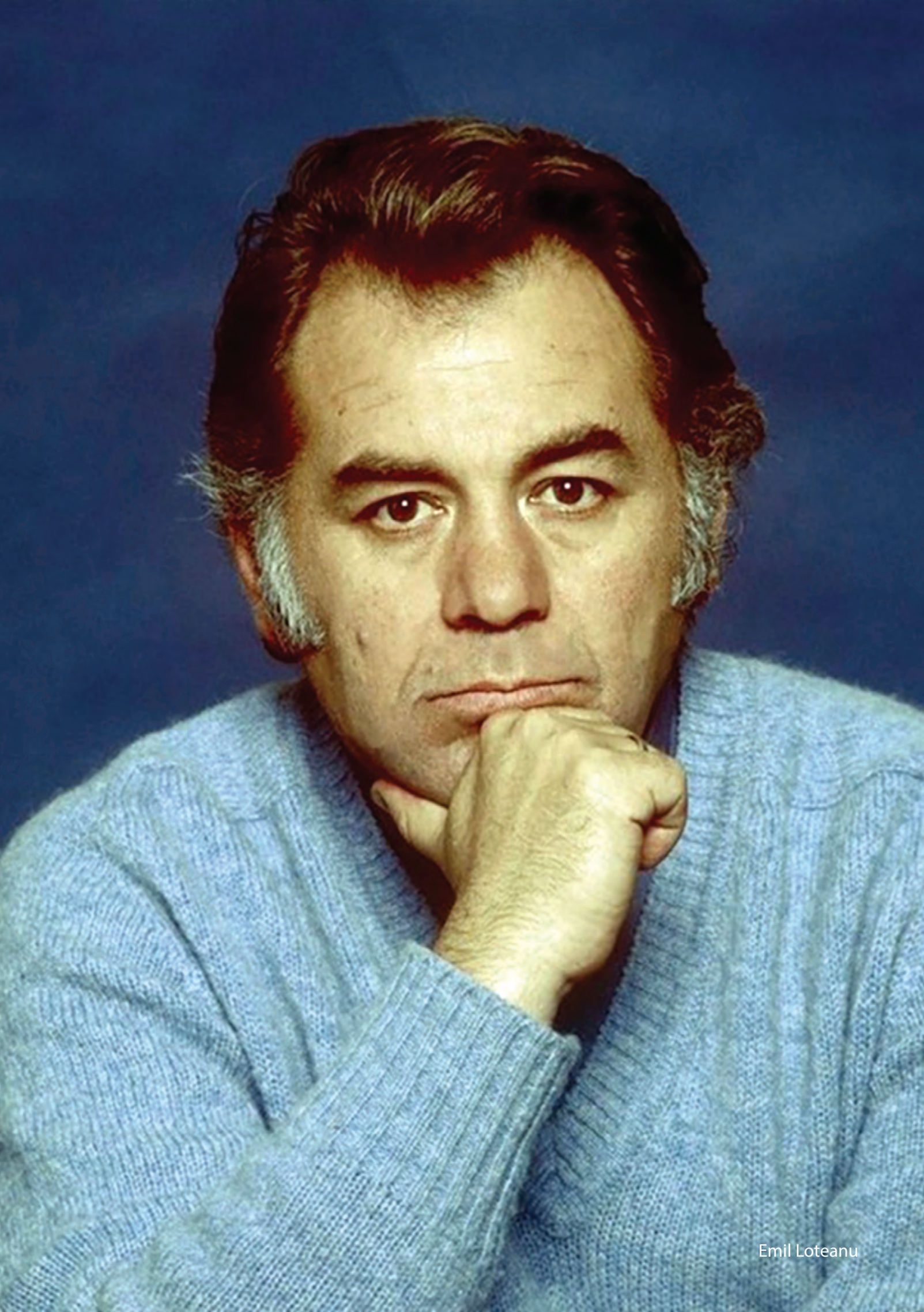
rovăiala ce căpăta proporții rapide. Tocmai în momentul când tărașoiul luaseră un nou avânt, a apărut, pe neașteptate, o mașină specială din care au coborât doi milițieni tineri și bine dispuși. Pe câțiva bătași i-au liniștit, pe vreo 4-5 dintre cei agresati (care cu fața în vântăi, care cu obraji și mâinile zgâriate) i-au dus la punctul medical din interiorul iarmarocului.

Revenind în câteva minute la locul accidentului, milițienii au căutat să afle cauza gâlcevilor. S-a ajuns la concluzia că vina o poartă insul care s-a hotărât să ofere tuturor bere pe gratis. Milițienii se apropie de bănuș și îl iau la întrebări.

Explicația domnului pictor a fost simplă detot. „În tinerețea mea, stimați păstrători ai ordinii publice, tot auzeam spunându-se că generația actuală de oameni sovietici va trăi în comunism. Eu, aflându-mă acum în amurgul profund al vieții, am pierdut orice speranță de a ajunge și de a cunoaște viața în comunism, de a gusta, cum se zice, din farmecul ei. Am jertfit astăzi o sumă bunicică de bani ca să văd cu ochii mei de pictor măcar un fragment de realitate comunistă.“

Un zâmbet de satisfacție s-a revărsat pe fața vestitului pictor, radiindu-se imediat și pe chipul celor doi milițieni tineri, dar și pe înfățișarea unora dintre cei prezenți la spectacolul ce s-a declanșat în acea zi, sub acel nuc falnic, frumos, cu atâta ușurință și rapiditate.

*După un crochiu din Internet.

Emil Loteanu